

บทที่ 4

ปัญหาข้อกฎหมายและข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ ของการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยาก กรณีนำมาปรับใช้กับคดีบังคับจำนอง

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น เป็นประมวลกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาความซึ่งผู้พิพากษาและคู่ความ รวมไปถึงทนายความและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น ปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความบางปัญหาอาจเกิดขึ้นจากปัญหาข้อกฎหมายและอาจรวมไปถึงข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายด้วย ผู้เขียนจึงขอเรียบเรียงเสนอถึงปัญหาข้อกฎหมายและข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามข้อกฎหมายของการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยาก กรณีนำมาบังคับใช้กับคดีบังคับจำนอง ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการยื่นฟ้องคดีไม่มีข้อยุ่งยาก

1.1 ปัญหาการให้ดุลพินิจแก่ศาลที่จะพิจารณาคำเนินกระบวนการพิจารณาความคดีบังคับจำนองแบบคดีสามัญหรือแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยาก

จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 196 วรรคแรก ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ของคดีไม่มีข้อยุ่งยากไว้ นั้น สามารถแยกออกเป็นหลักใหญ่ ๆ 2 ประการคือ ประการแรกคือ เป็นคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องให้ชำระเงินจำนวนแน่นอนตามตัวเงิน ซึ่งการรับรองหรือการชำระเงินตามตัวเงินนั้นได้ถูกปฏิเสธ หรือประการที่สอง คือ เป็นคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องขอให้ชำระเงินจำนวนแน่นอนตามสัญญาเป็นหนังสือ ซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริง มีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย นอกจากหลักใหญ่ 2 ประการดังกล่าวนี้แล้ว มาตรา 196 วรรคสองยังได้บัญญัติให้อำนาจแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจอีกว่า ถ้าศาลเห็นว่าคดีนั้นปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ไม่ว่าโจทก์จะได้อื่นคำขอตามวรรคหนึ่งหรือไม่ก็ให้ศาลมีคำสั่งพิจารณาคดีนั้นตามข้อบังคับที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ว่าด้วยคดีโมนาเรอภายใต้บังคับต่อไปนี้ ... เช่นนี้ จึงเห็นได้ชัดเจนว่านอกจากศาลจะพิจารณาคดีว่าเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 196 วรรคหนึ่งหรือไม่แล้วนั้น ศาลยังจะต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาต่อไปอีกว่าคดีข้อพิพาทนั้น ๆ จะถือว่าเป็นคดีที่มีข้อยุ่งยากหรือไม่มีข้อยุ่งยาก ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลแต่ละท่านว่าคดีข้อพิพาทที่ขึ้นสู่ศาลนั้นจำเลยอาจมีข้อต่อสู้โจทก์หรือไม่อย่างไร โดยให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาเบื้องต้นจากคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องของโจทก์

แต่ทั้งนี้ เนื่องจากศาลยังไม่มีหลักเกณฑ์หรือบรรทัดฐานที่แน่ชัดในการใช้ดุลพินิจว่า คดีความในลักษณะใดจึงสมควรที่จะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วผ่านกระบวนการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ซึ่งหลังจากพิจารณาจากคำฟ้อง คำขอทำยฟ้องและเอกสารหลักฐานแนบท้ายคำฟ้องของโจทก์แล้ว ประเด็นข้อพิพาทแค่นั้นเพียงใดจึงจะเข้าข่ายว่าเป็นคดีที่มีข้อยุ่งยากหรือไม่มีข้อยุ่งยาก ซึ่งน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งว่าการให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจว่าคดีใดเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากหรือไม่นั้นอาจก่อให้เกิดการลักลั่นกันได้ เนื่องจากศาลแต่ละท่านแต่ละศาลก็มีดุลพินิจแตกต่างกันไป ซึ่งคดีประเภทเดียวกันลักษณะเดียวกันอาจถูกพิจารณาโดยผู้พิพากษาแต่ละท่านที่ต่างวัยวุฒิ คุณวุฒิ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกันไป ดังนั้น มุมมองและดุลพินิจก็ย่อมแตกต่างกันไปได้ อันจะส่งผลให้ได้รับการพิจารณาและใช้กระบวนการพิจารณาที่ต่างกันไปด้วย อันจะนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันและความไม่ยุติธรรมขึ้นได้ และอาจส่งผลให้การบังคับจำหน่ายตามสัญญาจำหน่ายที่สร้างขึ้นเป็นประกันการชำระหนี้เงินที่มีภาระบุงจำนวนเงินที่แน่นอนและทำขึ้นเป็นหนังสือเป็นสัญญาอันแท้จริงมีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย โดยเฉพาะหากเป็นการบังคับจำหน่ายที่มีจำนวนทุนทรัพย์สูงมาก ๆ ยิ่งจะถูกมองว่าเป็นคดีที่มีข้อยุ่งยากและต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาแบบคดีสามัญ อันมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อนและล่าช้า จึงเห็นว่าเป็นการที่ไม่สมกับเจตนารมณ์ในการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนี้ที่มุ่งหมายให้กระบวนการพิจารณาคดีในการบังคับหลักประกันมีความสะดวกรวดเร็วและลดขั้นตอนลงแต่อย่างใด

ซึ่งปัญหานี้ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าสมควรที่จะมีการวางบรรทัดฐานหรือแนวทางเพื่อเป็นหลักในการใช้ดุลพินิจร่วมกันของแต่ละศาล เช่น คู่มือการพิจารณาคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก เพื่อเป็นการวางหลักและแนวทางในการใช้ดุลพินิจของแต่ละศาลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันให้มากที่สุด หรือใกล้เคียงกันมากที่สุด เพื่อประโยชน์ของคู่ความว่าไม่ว่าจะเป็นคดีความฟ้องร้องที่ศาลใดก็จะได้รับความยุติธรรมเหมือนกันนั่นเอง ซึ่งในปัจจุบัน ศาลแพ่งได้มีการวางหลักเกณฑ์เพื่อช่วยให้ศาลได้มีแนวทางในการกำหนดประเภทของคดีที่ให้นำเอากระบวนการวิธีพิจารณาคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากมาบังคับใช้ ซึ่งรวมถึงคดีประเภทบังคับจำหน่าย และแนวทางในการตัดสินชี้ขาดคดีโดยไม่ต้องมีการสืบพยานและกรณีที่โจทก์มีคำขอให้ชำระหนี้เป็นจำนวนเงินแน่นอน ศาลอาจสั่งให้โจทก์ส่งเอกสารแทนการสืบพยานโจทก์ได้ ปรากฏตามประกาศศาลแพ่ง เรื่อง ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติสำหรับคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ประกาศ ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2544 ซึ่งได้กำหนดประเภทของคดีที่จะนำกระบวนการพิจารณาคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากมาบังคับใช้ ตามข้อ 1 และ 2 ของประกาศ ดังนี้

ข้อ 1. คำฟ้องเรียกเงินตามหนังสือรับสภาพหนี้ ตามตัวเงินที่มีจำนวนแน่นอน ไม่ว่าฉบับเดียวหรือหลายฉบับ โดยคู่ความเป็นรายเดียวกัน หรือคำฟ้องเรียกเงินตามสัญญากู้ยืม คำประกัน หรือกู้ยืม

และบังคับจำนอง หรืออย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวข้องกันในลักษณะนี้ ซึ่งไม่มีบัญชีเดินสะพัดหรือสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีรวมอยู่ด้วย หรือคำฟ้องเรียกให้ชำระเงินตามสัญญาใช้บัตรเครดิตของธนาคารและสถาบันการเงิน หรือคำฟ้องเรียกให้ชำระค่าโทรศัพท์ ซึ่งประเภทคดีที่กล่าวมาข้างต้นมีทุนทรัพย์เรียกร้องไม่เกิน 10 ล้านบาท ศาลแพ่งจะดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีไม่มีข้อยุ่งยาก

ข้อ 2. คำฟ้องขับไล่บุคคลออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่า หรืออาจให้เช่าได้ไม่เกินเดือนละ 4,000 บาท แม้จะมีการเรียกร้องค่าเสียหายเข้ามาด้วย คำฟ้องดังกล่าวยังคงเป็นคดีมีคิมโนสารเร่ จึงต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีมีคิมโนสารเร่

ข้อ 3. -----

ข้อ 4. -----

จากประกาศดังกล่าว ด้วยความเคารพอย่างสูงต่อศาลแพ่ง ผู้เขียนขอเรียนเสนอความคิดเห็นว่าไม่ควรที่จะกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ของคดีไม่มีข้อยุ่งยากว่า “.....มีจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องไม่เกิน 10 ล้านบาท ศาลแพ่งจะดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีไม่มีข้อยุ่งยาก” ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้นเป็นคดีที่ไม่มีกำหนดจำนวนทุนทรัพย์เหมือนอย่างคดีมีคิมโนสารเร่ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเรียนขอเสนอความคิดเห็นว่าประกาศดังกล่าวไม่ควรที่จะมีการกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ของคดีไม่มีข้อยุ่งยาก เพราะอาจทำให้เกิดความสับสนในการใช้ดุลพินิจของศาลได้ว่าแม้ลักษณะของคดีจะเข้าตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 196 ซึ่งศาลอาจสั่งให้พิจารณาคดีแบบไม่มีข้อยุ่งยากนั้น หากมีจำนวนทุนทรัพย์เกิน 10 ล้านบาทแล้วศาลจะสั่งให้พิจารณาคดีแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยากไม่ได้ โดยควรที่จะพิจารณานำเอาหลักการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากมาบังคับใช้โดยเคร่งครัด โดยพิจารณาประการแรกก่อนว่าคดีความที่ขึ้นสู่ศาลนั้นมีลักษณะเข้าตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 196 วรรคแรกหรือไม่ หากเข้าตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา 196 วรรคแรกแล้วนั้น ประการถัดมาศาลจะต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาในเบื้องต้นว่าคดีความนั้น ๆ เป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากหรือไม่ ซึ่งศาลจะต้องพิจารณาจากคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องของโจทก์และพิจารณาว่าคดีนี้เป็นคดีที่จำเลยไม่มีข้อต่อสู้หรือประเด็นพิพาทที่แท้จริงหรือไม่ หรือหากจำเลยจะยกข้อต่อสู้ก็อาจเป็นข้อต่อสู้ที่ไม่แท้จริงและยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อการประวิงคดีเสียมากกว่า ซึ่งหากคดีความที่ขึ้นสู่ศาลนั้นพิจารณาแล้วเข้าตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 196 แล้วนั้น ไม่ว่าจะมียังจำนวนทุนทรัพย์เป็นจำนวนเท่าไรก็ตาม ศาลก็ต้องมีคำสั่งให้พิจารณาคดีความนั้นแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยากตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 196 ประกอบกับบทบัญญัติในหมวดว่าด้วยคดีมีคิมโนสารเร่โดยเคร่งครัดต่อไป

1.2 ปัญหาการตีความกฎหมายในการให้อำนาจศาลมีคำสั่งให้แก้ไขคำฟ้องหรือคำให้การที่ยื่นมาเป็นหนังสือ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 191 และมาตรา 193 ได้กำหนดให้อำนาจศาลอาจมีคำสั่งให้แก้ไขคำฟ้องหรือคำให้การที่ยื่นมาเป็นหนังสือที่ไม่ถูกต้อง หรือขาดสาระสำคัญบางเรื่องให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นได้นั้น เห็นได้ว่าเป็นการให้อำนาจศาลที่จะช่วยคู่ความแก้ไขคำฟ้องหรือคำให้การ เฉพาะกรณีที่คู่ความยื่นคำฟ้องหรือคำให้การเป็นหนังสือเท่านั้น ซึ่งคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้น โจทก์จำต้องยื่นคำฟ้องมาเป็นหนังสืออย่างแน่นอน ดังนั้น ถ้าศาลเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่องไป ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์ทำการแก้ไขคำฟ้องของโจทก์ให้ถูกต้องหรือชัดเจนได้ แต่ในทางตรงข้าม จำเลยอาจยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือวาจาก็ได้ตามมาตรา 193 วรรคสาม ซึ่งหากจำเลยให้การด้วยวาจา กฎหมายกำหนดเพียงให้ศาลบันทึกคำให้การของจำเลยเท่านั้น ดังนั้น หากคำให้การของจำเลยไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่องไป จึงเป็นที่สงสัยว่าศาลจะมีอำนาจที่จะแนะนำให้จำเลยแก้ไขคำให้การด้วยวาจานั้นได้หรือไม่ เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะตีความให้รวมไปถึงคำให้การด้วยวาจาด้วย มิฉะนั้นจะเป็นการไม่ยุติธรรมกับฝ่ายจำเลย แต่ทั้งนี้ ศาลจะต้องคำนึงถึงการวางตัวเป็นการกลางและระมัดระวังไม่ให้ก้าวล่วงเข้าไปชี้นำจำเลยให้แก้ไขคำให้การอันอาจนำไปสู่การแพ้-ชนะคดีความ เพราะอาจกระทบถึงหลักการวางตัวเป็นกลางของศาลและการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้

นอกจากนี้ การที่ศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ไขคำฟ้องหรือคำให้การดังกล่าวข้างต้นนั้น ปัญหา คือ คำสั่งของศาลดังกล่าวนี้มีขอบเขตกว้างแคบเพียงใด จะหมายความถึงเพียงว่าให้ศาลมีอำนาจแก้ไขเพียงให้เป็นไปตามมาตรา 18 ที่ให้แก้ไขคำคู่ความที่อ่านไม่ออก เขียนฟุ่มเฟือย ไม่มีรายการ ฯลฯ เท่านั้นหรือไม่ หรือว่ามีอำนาจรวมไปถึงการแก้ไขส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระหรือประเด็นข้อพิพาทของคู่ความด้วย เพราะหากเป็นประการหลัง ก็น่าจะเป็นการขัดกับหลักของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรื่อง “หลักเรื่องความประสงค์ของคู่ความ” หรือ “The Dispositive System” กล่าวคือ คู่ความมีสิทธิเต็มที่ในการกำหนดขอบเขตของคดีโดยการเสนอคำคู่ความอย่างอิสระ ศาลจึงควรระมัดระวังไม่ก้าวล่วงเข้าไปสั่งการหรือแนะนำคู่ความในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของคดี ซึ่งหากศาลได้กระทำเช่นนั้นแล้วกรณีอาจเกิดปัญหาขึ้นได้หากคู่ความต้องแพ้คดีหรือได้รับความเสียหายจากการที่ศาลมีคำสั่งหรือคำแนะนำดังกล่าว ซึ่งจะกลายเป็นศาลเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปและเกิดข้อโต้แย้งการพิจารณาพิพากษาของศาลได้ แต่หากศาลไม่ให้คำแนะนำแก่คู่ความ คู่ความทั้งสองฝ่ายก็จะได้รับความเดือดร้อนเช่นกัน

2. ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยาก

2.1 ปัญหาบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงของคดีในการพิจารณาคดีระบบไต่สวน

2.1.1 บทบาทของศาลในการไต่ถามเพื่อหาข้อยุติในคดีพิพาท

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 193 วรรคสอง บัญญัติหลักเกณฑ์และให้อำนาจแก่ศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาว่า ในวันนัดพิจารณา ศาลมีหน้าที่ต้องทำการไต่ถามเพื่อให้คู่ความประนีประนอมยอมความในข้อพิพาทนั้นก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งจะระงับข้อพิพาททั้งหลายให้ยุติลงด้วยความรวดเร็วและเป็นที่ยอมรับแก่คู่ความทุกฝ่าย ทั้งนี้ แม้ว่าในวันนัดพิจารณานั้นคู่ความจะยังไม่อยู่ในภาวะที่สมควรจะทำการเจรจาไต่ถามกันอยู่ก็ตาม ศาลก็มีหน้าที่ที่จะต้องทำการไต่ถามในวันนัดพิจารณานั้น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด หากการไต่ถามในวันนัดพิจารณานั้นไม่เป็นผลสำเร็จ ศาลยังสามารถที่จะทำการไต่ถามในระหว่างดำเนินคดีได้ ตามหลักทั่วไปในมาตรา 20 ซึ่งบัญญัติว่า “ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไต่ถามให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น” ซึ่งเป็นการนำเอาหลักทั่วไปในการพิจารณาคดีสามัญมาใช้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 195

เนื่องจากการไต่ถามของศาลอาจต้องมีการกล่าวอ้างถึงข้อเสนอฟฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอมานำเสนอและศาลมีความเห็นว่าน่าจะเป็นข้อตกลงที่ยุติธรรมสำหรับคู่ความแล้ว แต่ทั้งนี้ การที่คู่ความนำคดีขึ้นสู่ศาลก็เพราะเหตุว่าไม่สามารถที่ตกลงกันได้มาก่อนหน้านั้นแล้ว ดังนั้น หากข้อเสนอฟที่หยิบยกขึ้นมาเพื่อมาไต่ถามและนำมาเป็นข้อยุติให้คู่ความนั้นเป็นที่ไม่พึงพอใจของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่จะต้องเสียผลประโยชน์จากข้อยุตินั้น จนถึงขนาดทำให้เกิดความไม่พอใจในคำพิพากษาของศาล ย่อมจะนำไปสู่ความเคลือบแคลงสงสัยและการกล่าวหาว่าศาลไม่ยุติธรรม เข้าข้างหรือเอนเอียงให้ประโยชน์แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป และอาจนำไปสู่การคัดค้านและขอเพิกถอนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลโดยอาศัยหลักกฎหมายในมาตรา 296 วรรคหนึ่ง ได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความล่าช้าของการดำเนินคดีออกไปได้อีก

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติปรากฏผลว่าจำนวนคดีที่คู่ความสามารถประนีประนอมกันได้ นั้นมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับคดีที่ศาลดำเนินการไต่ถาม ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าการที่โจทก์นำคดีขึ้นสู่ศาลก็เพราะเนื่องจากการล้มเหลวในการเจรจาต่อรองกันมาก่อนหน้านั้นอยู่แล้ว ซึ่งจากการสัมภาษณ์ท่านอาจารย์ไพโรจน์ วายุภาพ รองอธิบดีศาลแพ่ง¹ เห็นว่าการไต่ถามของศาลในกระบวนการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้นยังไม่เห็นผลที่แน่ชัดนัก จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของศาลในการไต่ถามข้อพิพาทในคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้นประสบผลสำเร็จสักเท่าไร ซึ่งหากคู่ความไม่ยอมตกลงประนีประนอมยอมความกัน หลักกฎหมายที่ประสงค์ให้ศาลต้องทำการไต่ถามทุกคดีนี้ก็อาจไม่สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

¹ สัมภาษณ์ ไพโรจน์ วายุภาพ, รองอธิบดี ศาลแพ่งกรุงเทพใต้, 19 กันยายน 2544.

2.1.2 บทบาทของศาลในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมได้

ตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 193 จัตวา ที่เพิ่มบทบาทของศาลในการพิจารณาคดีให้สามารถดำเนินการเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงของคดีได้ โดยให้อำนาจศาลสามารถเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้ และศาลจะเป็นผู้ซักถามพยานก่อน ตัวความหรือทนายความจึงจะสามารถซักถามต่อได้ นอกจากนี้ศาลยังมีอำนาจที่จะซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ก็ได้ที่ศาลเห็นว่าเกี่ยวข้องกับคดี ทั้งนี้ โดยจะต้องกระทำเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นหลักการพิจารณาคดีไปในทางระบบไต่สวน ผู้เขียนจึงเห็นว่าเป็นการให้อำนาจศาลอย่างเต็มที่ในการที่จะเรียกพยานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร โดยจะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่ทั้งนี้ มาตรา 193 จัตวา วรรคหนึ่ง กลับไม่ได้มีข้อจำกัดว่าศาลจะต้องเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นเรื่องจำเป็นและพยานหลักฐานอื่นที่ศาลเรียกมานั้นต้องเป็นพยานหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับประเด็นในคดีเหมือนดังเช่นในคดีสามัญ ตามมาตรา 86 วรรคท้าย ที่กำหนดไว้ชัดเจนว่าพยานหลักฐานที่นำมาสืบเพิ่มเติมจะต้องเป็นพยานหลักฐานอันเกี่ยวกับประเด็นในคดีเท่านั้น ดังนั้น จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความได้ว่าขอบเขตอำนาจของศาลในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมได้เองนั้นมีมากน้อยแค่ไหน ซึ่งศาลควรจะต้องระมัดระวังในเรื่องของการวางตัวเป็นกลาง และคำนึงอยู่เสมอว่าระบบไต่สวนนั้นต้องการให้ได้ความจริงที่สมบูรณ์หรือที่พึงประสงค์ (objective truth) แต่มิได้หมายความว่าศาลจะต้องเข้าไปทำหน้าที่แทนคู่ความในการค้นหาความจริงอย่างเต็มตัว แต่เป็นเพียงการเข้าไปช่วยคู่ความในการค้นหาความจริงเท่านั้น มิฉะนั้น อาจจะทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันและความไม่ยุติธรรมขึ้นได้

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ท่านผู้พิพากษาและทนายความหลายท่านที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินคดีไม่มีข้อยุ่งยากกรณีบังคับจำนอง จะเห็นว่าในทางปฏิบัติศาลส่วนใหญ่ยังไม่ใช้อำนาจตามที่กฎหมายให้ไว้ใน การเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองตามที่เห็นสมควร

- 2.2 ปัญหาการตีความกฎหมายในการพิจารณาคดีกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ²
- การขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้นมี 2 กรณี คือ
- (1) จำเลยมาศาลในวันนัดพิจารณา แต่ไม่ยอมให้การ ตามมาตรา 193 วรรคสี่
  - (2) จำเลยไม่มาศาล และไม่ยื่นคำให้การในวันนัดพิจารณา ตามมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง

² ธานิส เกศวพิทักษ์, “ปัญหาการใช้และการตีความกฎหมาย ในกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การคดีมโนสารและขาดนัดยื่นคำให้การคดีไม่มีข้อยุ่งยาก, วารสารยุติธรรม, ปีที่ 15 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2543), หน้า 28-32.

ต่อมา เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีโดยจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การทันที โดยไม่จำเป็นต้องสืบพยานโจทก์ต่อไปอีกแต่อย่างใด ซึ่งกฎหมายที่แก้ไขใหม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาโดยขาดนัดยื่นคำให้การไว้ในส่วนที่ 1 ตั้งแต่มาตรา 197 ถึงมาตรา 199 จ แต่หาได้ปรับปรุงแก้ไขหมวดที่ 1 วิธีพิจารณาคดีมโนสาร่ ตามมาตรา 193 วรรคสี่ และมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง ให้สอดคล้องกับหลักการใหม่ของการขาดนัดยื่นคำให้การไม่ทำให้เกิดปัญหาการใช้และการตีความกฎหมายในกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่จะต้องนำเอาวิธีพิจารณาในคดีมโนสาร่มาปรับใช้ โดยผู้เสนอแนวความคิดเห็นแรกเห็นว่าหลักเกณฑ์การขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 193 วรรคสี่ และมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง บัญญัติไว้ โดยเฉพาะชัดเจนถึงหลักเกณฑ์การขาดนัดยื่นคำให้การไว้แล้วนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าหลักเกณฑ์ขาดนัดยื่นคำให้การในมาตรา 197 ที่บัญญัติไว้ว่า “...จำเลยมิได้ยื่นคำให้การภายในระยะเวลา ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ” นั้น ย่อมไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยาก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา 193 วรรคสี่ และมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง เท่านั้น ปัญหาจึงมีว่าเมื่อจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสาร่หรือคดีไม่มีข้อยุ่งยากแล้วจะนำบทบัญญัติในส่วนที่ 1 ตั้งแต่มาตรา 198 ถึงมาตรา 199 เบญจ มาใช้บังคับในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งแนวความคิดเห็นแรกไม่ตรงกันกับแนวความคิดเห็นที่สอง ดังนี้

แนวความคิดเห็นแรก เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนที่ 1 ตั้งแต่มาตรา 198 ถึงมาตรา 199 เบญจ นั้น เป็นบทบัญญัติในหมวด 2 ของลักษณะ 2 วิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้น จึงไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากได้ เพราะมาตรา 195 บัญญัติเปิดช่องให้นำเฉพาะบททั่วไปแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและบทบัญญัติในคดีวิสามัญมาใช้บังคับแก่คดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากได้เท่าที่บทบัญญัติเรื่องคดีมโนสาร่ไม่ได้บัญญัติไว้ ดังนั้น เมื่อบทบัญญัติในส่วนที่ 1 การขาดนัดยื่นคำให้การ ตั้งแต่มาตรา 198 มาตรา 199 เบญจ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในคดีวิสามัญ หากจะนำมาใช้บังคับในคดีมโนสาร่ได้ ต่อเมื่อมีกฎหมายกำหนดอนุญาตไว้โดยเฉพาะเจาะจงเท่านั้น ซึ่งต่างจากกรณีการขาดนัดพิจารณาในคดีมโนสาร่ ตามมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนว่ากฎหมายประสงค์จะให้ศาลพิจารณาและพิพากษาคัดสินชี้ขาดไปฝ่ายเดียวได้โดยให้นำมาตรา 202 (คือ มาตรา 204 ที่ได้แก้ไขใหม่นั้นเอง) มาปรับใช้กับกรณีจำเลยขาดนัดยื่นพิจารณาในคดีมโนสาร่หรือคดีไม่มีข้อยุ่งยาก

แนวความคิดเห็นที่สอง เห็นว่า เมื่อจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ แม้จะเป็นการขาดนัดในคดีมโนสารหรือคดีไม่มีข้อยุ่งยากก็ตาม ศาลก็ต้องนำเอาบทบัญญัติในส่วนที่ 1 การขาดนัดยื่นคำให้การ ตั้งแต่มาตรา 198 ถึงมาตรา 199 เบญจ มาใช้บังคับแก่การขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสารด้วย เนื่องจาก

(1) วิธีพิจารณาคดีมโนสาร ตั้งแต่มาตรา 189 ถึงมาตรา 195 มิได้มีมาตราใดกล่าวถึงผลของการที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสารไว้โดยเฉพาะว่าจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปอย่างไร ดังนั้น เมื่อจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 193 วรรคสี่ และมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง แล้วนั้นก็ต้องบังคับไปตามหมวด 2 ส่วนที่ 1 การขาดนัดยื่นคำให้การ ตามมาตรา 198 ถึงมาตรา 199 เบญจ

(2) นอกจากนี้แล้ว แม้เป็นการขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสารตามมาตรา 193 วรรคสี่ และมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง ก็ตาม โจทก์ก็ยังคงมีหน้าที่ตามมาตรา 198 วรรคหนึ่ง คือ จะต้องมีการขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัด มิฉะนั้น โจทก์ย่อมได้รับผลตามมาตรา 198 วรรคสอง กล่าวคือ ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ และเมื่อโจทก์มีคำขอตามมาตรา 198 วรรคหนึ่ง แล้ว กระบวนการพิจารณาก็ต้องดำเนินต่อไปตามมาตรา 198 วรรคสาม กล่าวคือ ให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีโดยขาดนัดไปตามมาตรา 198 ทวิ นั่นเอง

(3) การที่มาตรา 193 ทวิ วรรคสอง มิได้บัญญัติว่าเมื่อจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแล้ว ให้บังคับตามมาตรา 198 ถึงมาตรา 199 เบญจ เพื่อให้กฎหมายมีความสมบูรณ์เช่นเดียวกับกรณีจำเลยขาดนัดพิจารณาตามมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง บัญญัติให้นำเอามาตรา 202 มาใช้บังคับกับการขาดนัดพิจารณาในคดีมโนสารนั้น เป็นเพียงข้อขาดตกบกพร่องของตัวบทกฎหมายเท่านั้น (กล่าวคือ ไม่ได้มีการแก้ไขมาตราของกฎหมายให้สอดคล้องกัน) ชอบที่ศาลจะใช้และตีความกฎหมายให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยศาลมีอำนาจที่จะนำบทบัญญัติเรื่องการขาดนัดพิจารณาตั้งแต่มาตรา 198 ถึงมาตรา 199 เบญจ มาใช้บังคับแก่กรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสารด้วย เพราะไม่เช่นนั้น จะกลายเป็นว่าบทบัญญัติเรื่องการขาดนัดยื่นคำให้การที่ได้แก้ไขใหม่นี้ให้อำนาจศาลเร่งรัดคดีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การให้เสร็จไปโดยเร็วเฉพาะในคดีสามัญเท่านั้น ซึ่งไม่น่าที่จะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องการพิจารณาคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่เป็นคดีที่ควรจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาให้แล้วเสร็จไปโดยเร็ว

ทั้งนี้ ผู้เขียนมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับแนวความคิดเห็นที่สอง เพราะฉะนั้น ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความในคดีโมเสสและคิตีไม่มีข้อบ่งชี้ชัด ซึ่งหลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีขาดนัดตามแนวความคิดที่สองนี้ ได้มีการเรียบเรียงและปรากฏอยู่ในแนวทางในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีขาดนัดของศาล³ นอกจากนี้ ท่านอาจารย์ ธานีศ เกศวพิทักษ์ รองอธิบดีศาลแพ่งธนบุรี ได้เสนอแนวความคิดสนับสนุนแนวความคิดดังกล่าวพร้อมทั้งเสนอข้อเสนอแนะเพื่อบูรณาการให้กฎหมายที่ขาดความบกพร่องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นอีกด้วย ดังนี้

(1) กรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 193 วรรคสี่ – กรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 193 วรรคสี่ เป็นเรื่องที่จำเลยในคดีโมเสสมาศาล แต่เมื่อศาลสอบถามคำให้การจำเลยแล้ว จำเลยไม่ยอมให้การ มาตรา 193 วรรคสี่ จึงบัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งไม่ยอมเลื่อนเวลาให้จำเลยยื่นคำให้การและดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไปโดยถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในกรณีเช่นนี้เห็นว่าจำเลยตกอยู่ในฐานะขาดนัดยื่นคำให้การเท่านั้น ไม่ถือว่าได้ขาดนัดพิจารณาคดี เมื่อโจทก์มีคำขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตามมาตรา 198 วรรคหนึ่ง แล้ว การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีโดยขาดนัดไปตามมาตรา 198 ทวิ เช่นนี้ เห็นว่ามีลักษณะคล้ายกับว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี และศาลเห็นว่ากรณขาดนัดยื่นคำให้การของจำเลยนั้นเป็นไปโดยจงใจหรือไม่มีเหตุอันสมควรตามมาตรา 199 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปโดยให้สิทธิแก่จำเลยที่จะถามค้านพยานโจทก์ได้หากศาลสั่งให้มีการสืบพยานตามมาตรา 198 ทวิ วรรคสอง และวรรคสาม (2) แต่จำเลยจะนำสืบพยานหลักฐานของตนไม่ได้ กล่าวคือ กรณีที่จำเลยในคดีโมเสสขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 193 วรรคสี่ การที่ศาลจะดำเนินการพิจารณาต่อไปโดยถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การนั้น แม้ว่ามาตรา 193 วรรคสี่ จะไม่ได้บัญญัติว่าให้ดำเนินการพิจารณาต่อไปตามบทบัญญัติว่าด้วยการขาดนัดยื่นคำให้การในส่วนที่ 1 โดยบทมาตราใด ก็น่าที่จะต้องดำเนินการพิจารณาต่อไปตามมาตรา 199 วรรคสอง เพราะเป็นบทบัญญัติที่มีนัยเดียวกันดังที่บัญญัติในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 นั่นเอง

(2) กรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง – กรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 193 ทวิ วรรคสองนั้นเป็นเรื่องที่จำเลยในคดีโมเสสไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ซึ่งในกรณีเช่นนี้ จำเลยจะตกเป็นจำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การด้วยหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าจำเลยได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนหรือในวันนัดดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งแยกออกพิจารณาได้ดังนี้

³ “แนวทางการดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีขาดนัด” เรียบเรียงโดยนายธานีศ เกศวพิทักษ์ รองอธิบดีศาลแพ่งธนบุรี.

(ก) กรณีจำเลยได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนหรือในวันนัดพิจารณา – หากเป็นกรณีที่จำเลยซึ่งไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาตามมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง แต่จำเลยนั้นได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนแล้วหรือในวันนัดพิจารณา ย่อมไม่เข้าเกณฑ์ตามมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง ที่กฎหมายให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การด้วย เช่นนี้ กฎหมายให้ถือว่าขาดนัดพิจารณาแต่เพียงอย่างเดียว และมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง ได้บัญญัติว่าให้บังคับตามมาตรา 202 ซึ่งตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ คือ มาตรา 204 นั้นเอง เพราะเป็นบทมาตรานี้มีนัยเดียวกันตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 ในกรณีเช่นนี้ กฎหมายมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเอง มิได้มีปัญหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับการใช้และการตีความแต่อย่างใด

(ข) กรณีจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดพิจารณา – หากเป็นกรณีที่จำเลยในคดีมีโนสารไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาและจำเลยนั้นไม่ได้ยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดพิจารณา มาตรา 193 ทวิ วรรคสองให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การด้วย ซึ่งเกิดผลว่าในวันนัดพิจารณานั้น จำเลยตกอยู่ในฐานะขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณาด้วยในวันเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับว่ากรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การไม่มาศาลในวันสืบพยานตามมาตรา 198 ทวิ วรรคสี่ หรือไม่มาศาลในวันสืบพยานของกลุ่มความอื่นตามมาตรา 198 ทวิ แต่มาตรา 193 ทวิ วรรคสองมิได้บัญญัติว่ากรณีที่จำเลยตกอยู่ในฐานะทั้งขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณาในวันเดียวกัน เช่นนี้ มิให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาเช่นเดียวกับกรณีตามมาตรา 198 ทวิ วรรคสี่ และมาตรา 198 ทวิ ประกอบมาตรา 200 ทำให้เกิดความสับสนว่ากรณีที่จำเลยตกอยู่ในฐานะขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณาในวันเดียวกันนั้น ศาลจะต้องดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไปอย่างไร กล่าวคือ ศาลจะต้องเลือกดำเนินการคดีต่อไปตามส่วนที่ 1 ว่าด้วยการขาดนัดยื่นคำให้การ หรือส่วนที่ 2 ว่าด้วยการขาดนัดพิจารณา เมื่อจำเลยตกอยู่ในฐานะทั้งขาดนัดยื่นคำให้การพร้อมกับขาดนัดพิจารณาในวันเดียวกันนั้น ก็ต้องยอมรับว่าตามปกติการขาดนัดยื่นคำให้การเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นก่อนการขาดนัดพิจารณา ดังนั้น แม้จำเลยจะตกอยู่ในฐานะขาดนัดทั้งสองอย่างในวันเดียวกัน ศาลก็ต้องดำเนินการสอบสวนพิจารณาไปตามบทบัญญัติว่าด้วยการขาดนัดยื่นคำให้การตามส่วนที่ 1 เท่านั้น เพราะเมื่อจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแล้วตามหลักการของกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาโดยขาดนัดที่แก้ไขใหม่ ศาลไม่อาจนำบทบัญญัติในส่วนที่ 2 ว่าด้วยการขาดนัดพิจารณามาใช้บังคับแก่จำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การได้อีก ซึ่งหากศาลใช้และตีความกฎหมายไปในแนวทางนี้แล้ว ปัญหาความสับสนเกี่ยวกับการปรับใช้กฎหมายที่น่าเป็นห่วงดังกล่าวก็จะหมดสิ้นไป และผลของการใช้และตีความกฎหมายเช่นนี้ก็จะสอดคล้องกับหลักการของมาตรา 198 ทวิ วรรคสี่ และมาตรา 198 ทวิ ประกอบด้วยมาตรา 200 ที่บัญญัติตัดปัญหาที่จะเกิดความสับสนเกี่ยวกับการปรับใช้กฎหมายในกรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การไม่มาศาลในวันสืบพยาน ตามมาตรา

198 ทวิ และมาตรา 198 ตริ ที่มีให้ถือว่าจำเลยนั้นขาดนัดพิจารณาด้วย ทั้งนี้ เพราะกรณีที่จำเลยในคดีโมโนสารเร่ตออยู่ในฐานะทั้งขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณาในวันเดียวกัน ตามมาตรา 193 ทวิ วรรคสองนั้นย่อมมีนัยเดียวกันกับการที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การไม่มาศาลในวันสืบพยานตามมาตรา 198 ทวิ วรรคสี่ หรือไม่มาศาลในวันสืบพยานของคู่ความอื่นตามมาตรา 198 ตรินั่นเอง

(3) กรณีเกี่ยวกับเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของโจทก์ตามมาตรา 198 วรรคหนึ่ง – ตามมาตรา 198 วรรคหนึ่ง เกี่ยวกับหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องมีการยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัดนั้น กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขการยื่นคำขอไว้ด้วยว่าโจทก์ต้องมีการยื่นคำขอต่อศาลภายใน 15 วัน นับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลง ซึ่งเงื่อนไขเช่นนี้ สำหรับคดีโมโนสารเร่กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาให้จำเลยยื่นคำให้การไว้เหมือนมาตรา 177 วรรคหนึ่งดังกล่าว หากแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การนั้นจะสิ้นสุดลงในวันนัดพิจารณาตามมาตรา 193 นั่นเอง และในวันนั้นถ้าจำเลยมาศาลและไม่ยอมให้การ กฎหมายให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 193 วรรคสี่ แต่ถ้าจำเลยไม่มาศาลและไม่ยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว กฎหมายก็ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง และการขาดนัดยื่นคำให้การของจำเลยทั้งสองกรณี มาตรา 193 วรรคสี่ และมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง ต่างบัญญัติให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไปทันที คดีโมโนสารเร่จึงไม่มีช่วงระยะเวลา 15 วันนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลงที่โจทก์จะปฏิบัติตามมาตรา 198 ได้ เพราะศาลจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไปทันที ดังนั้น จึงเห็นว่าสำหรับคดีโมโนสารเร่แล้ว เมื่อจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ หากโจทก์ประสงค์ที่จะให้ศาลดำเนินคดีต่อไป โจทก์มีหน้าที่จะต้องยื่นคำขอต่อศาลตามมาตรา 198 วรรคหนึ่ง เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัดทันทีในวันนัดพิจารณานั้น มิฉะนั้นศาลอาจจำหน่ายคดีนั้นเสียจากสารบบความตามมาตรา 198 วรรคสองได้ ทั้งนี้ เพราะในคดีโมโนสารเร่โจทก์จะถือเอาประโยชน์แห่งเงื่อนไขตามมาตรา 198 วรรคหนึ่ง ว่าโจทก์ยังมีเวลาอีก 15 วันที่จะดำเนินการตามมาตรา 198 วรรคหนึ่ง เพราะระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การเพิ่งสิ้นสุดลงในวันนัดพิจารณานั้นหาได้ไม่ ซึ่งหากศาลไม่ใช้และตีความการใช้บังคับกฎหมายตามมาตรา 193 วรรคสี่ และมาตรา 193 ทวิ วรรคสอง ประกอบมาตรา 198 วรรคหนึ่งแก่คดีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีโมโนสารเร่ไปในแนวทางนี้แล้ว ก็จะทำให้การดำเนินคดีโมโนสารเร่ที่ต้องการให้ศาลเร่งรัดการดำเนิน ไปโดยต่อเนื่องเกิดการหยุดชะงักเสียหายได้”

2.3 ปัญหาการเพิกถอนคำสั่งให้ดำเนินคดีอย่างคดีไม่มีข้อยุ่งยากแล้วมีคำสั่งให้ดำเนินคดีอย่างคดีสามัญ

กรณีแรกที่เริ่มศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากตามมาตรา 196 และได้มีคำสั่งให้นำบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีมโนสารมาใช้บังคับกับคดีแล้ว ปรากฏต่อมาว่าจำเลยให้การและพบว่ามีประเด็นข้อพิพาทยุ่งยากมากมาย เช่นนี้ มาตรา 196 วรรคท้ายบัญญัติให้ศาลสามารถเพิกถอนคำสั่งที่ให้ดำเนินคดีแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยากเดิมและให้มีคำสั่งใหม่ให้ดำเนินคดีอย่างคดีสามัญต่อไป

ปัญหานี้ ท่านอาจารย์ ธานิส เกศพิทักษ์ รองอธิบดีศาลแพ่งธนบุรี ได้ให้ความเห็นว่าการไม่ควรที่จะมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยากแล้วมีคำสั่งใหม่ให้ดำเนินคดีแบบคดีสามัญ

ทั้งนี้ เพราะเหตุว่ามาตรา 196 วรรคหนึ่งได้วางหลักเกณฑ์และลักษณะของคดีไม่มีข้อยุ่งยากเอาไว้ชัดเจนแล้วว่าจะต้องเป็นคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องให้ชำระเงินจำนวนแน่นอนตามตัวเงิน ซึ่งการรับรองหรือการชำระเงินตามตัวเงินนั้น ได้ถูกปฏิเสธ หรือตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริงมีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย ซึ่งเมื่อศาลได้พิจารณาจากคำฟ้องของโจทก์แล้วเห็นว่าเข้าลักษณะเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากตามมาตรา 196 วรรคหนึ่ง แล้วโดยมีคำสั่งให้นำบทบัญญัติคดีมโนสารมาใช้บังคับคดีไม่มีข้อยุ่งยาก เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว อันถือเป็นการบริหารคดีโดยช่องทางด่วนพิเศษ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การดำเนินคดีของทุกฝ่าย แต่ต่อมาในระหว่างที่ดำเนินคดีไม่มีข้อยุ่งยากอยู่นั้น หากปรากฏว่าจำเลยมีข้อต่อสู้อันสมควร หรือมีประเด็นพิพาทเพิ่มขึ้น ผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นว่าศาลสามารถที่จะไม่เพิกถอนการดำเนินคดีแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยากแล้วเพื่อที่จะมีคำสั่งใหม่ให้ดำเนินคดีแบบคดีสามัญ โดยสามารถที่จะดำเนินคดีแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยากต่อไป เพราะเมื่อจำเลยมีข้อต่อสู้หรือข้อโต้แย้งแล้ว ตามมาตรา 196 (2) อันเป็นบทบัญญัติเฉพาะที่ระบุไว้ให้อำนาจไว้ชัดเจนอยู่แล้วว่า หากจำเลยมีข้อต่อสู้อันสมควรก็ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีไปโดยไม่ชักช้า และฟังพยานทั้งสองฝ่ายก่อนที่จะมีคำพิพากษา ซึ่งในการรับฟังพยานทั้งสองฝ่าย ศาลสามารถใช้ดุลพินิจเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เรียกพยานหลักฐานมาสืบได้ตามที่ศาลเห็นสมควร ไม่ว่าจะ เป็นพยานหลักฐานที่ฝ่ายใดกล่าวอ้างหรือศาลเรียกมาเอง ตามมาตรา 193 จัตวา ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าน่าที่จะเป็นประโยชน์ต่อคู่ความทั้งสองฝ่าย เพราะเจตนารมณ์ของคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่มุ่งจะอำนวยความสะดวกรวดเร็วและลดขั้นตอนการดำเนินคดีให้กระชับและง่ายขึ้น และจะทำให้คู่ความทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์จากบทบาที่อื่น ๆ และอำนาจของศาลในการให้ความช่วยเหลือแก่คู่ความในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีด้วย

นอกจากนี้ คำสั่งให้ดำเนินคดีแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยากของศาลนั้นก็ถือว่าเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ถูกต้องสมบูรณ์อยู่แล้ว ไม่ใช่การดำเนินกระบวนการพิจารณาที่กระเปียบอันอาจถูกสั่งเพิกถอนได้ตามมาตรา 27 แต่ประการใด

แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 196 วรรคท้าย ก็ได้บัญญัติให้อำนาจศาลในอันที่จะเพิกถอนคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยาก และมีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบคดีสามัญต่อไปได้ แม้ว่าคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยากแต่เดิมนั้นจะไม่ใช่การดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบก็ตามที ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะอยู่แล้วในเรื่องของคดีไม่มีข้อยุ่งยาก อันไม่ใช่การเพิกถอนคำสั่งตามมาตรา 27

เมื่อศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบคดีไม่มีข้อยุ่งยากและมีคำสั่งให้ดำเนินการพิจารณาคดีแบบคดีสามัญต่อไป จะเห็นได้ว่าให้กระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปแบบคดีสามัญต่อไป กระบวนการพิจารณาเดิมที่ได้ทำไปแล้วย่อมถูกต้องสมบูรณ์ไม่เสียไป และไม่ต้องกลับไปเริ่มต้นกระบวนการพิจารณาแบบคดีสามัญกันใหม่อีก

2.4 ปัญหาการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตของกลุ่มความในการประวิงคดีบังคับจำนอง

ตามหลักแล้ว การนั่งพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้นอาศัยหลักเดียวกันกับการนั่งพิจารณาคดีมนโสภา ตามมาตรา 193 เบญจ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าศาลต้องนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่มี การเลื่อน เว้นแต่มี “เหตุจำเป็น” ศาลจะสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกิน 7 วัน ซึ่งเหตุจำเป็นนี้ มาตรา 196 วรรคสาม ได้บัญญัติหลักในการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากไว้ว่าห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำขอของจำเลยเพื่อเลื่อนเวลายื่นคำให้การหรือเพื่อเลื่อนคดี เว้นแต่

(1) จำเลยแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลว่าคำขอของจำเลยมีเหตุผลและสันนิษฐานได้ในเบื้องต้นว่าจำเลยมีข้อต่อสู้อันสมควร

(2) เมื่อศาลเห็นว่าเป็นกรณีที่น่าออกเหนือพฤติการณ์อันอาจบังคับได้ เป็นการพ้นวิสัยที่จำเลยจะมาศาลหรือยื่นคำให้การก่อนหรือในวันที่กำหนดไว้ได้

ซึ่งหากศาลตีความโดยเคร่งครัดตามบทบัญญัติในมาตรานี้แล้วนั้นย่อมส่งผลให้กระบวนการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่ง แต่ทั้งนี้ เนื่องจากในทางปฏิบัติทนายความของกลุ่มความหรือฝ่ายจำเลยมักจะอาศัยช่องว่างในการตีความของศาลมาใช้เพื่อประวิงคดี อันจะทำให้กระบวนการพิจารณาคดีต้องล่าช้าออกไปอีก โดยกล่าวอ้างถึงเหตุผลต่าง ๆ เพื่อให้ศาลเห็นว่าเป็นเหตุจำเป็นอันควรที่จะเลื่อนเวลายื่นคำให้การหรือเลื่อนคดี ทั้งนี้ เพราะแต่ละศาลก็มักจะใช้ดุลพินิจในการสั่งให้เลื่อนเวลายื่นคำให้การหรือเลื่อนคดีออกไปได้โดยอาศัย “เหตุจำเป็น” “เหตุผลดี” และ “นอกเหนือพฤติการณ์

อันอาจบังคับได้” ที่แตกต่างกันไป เหตุจำเป็นในเรื่องเดียวกันอาจไม่ถือเป็นเหตุจำเป็นของศาลอีกท่านหนึ่งก็ได้ ซึ่งข้ออ้างบางประการไม่น่าที่จะถือว่าเป็น “เหตุจำเป็น” “เหตุผลดี” และ “นอกเหนือพฤติการณ์อันอาจบังคับได้” เพื่อขอเลื่อนเวลาขึ้นคำให้การหรือเลื่อนคดี แต่ศาลก็ใช้ดุลพินิจสั่งให้เลื่อนเวลาขึ้นคำให้การหรือเลื่อนคดีได้ อาทิ ทนายมักอ้างว่าเจ็บป่วยไม่สามารถมาศาลได้ หรือติดนัดพิจารณาคดีกับศาลอื่น ที่กำหนดนัดศาลซ้อนกันเพราะมีสมุคจนัดศาลหลายเล่ม ทำให้สับสนคลาดเคลื่อน เป็นต้น ซึ่งเมื่อทนายกล่าวอ้างเช่นนี้ ศาลก็สั่งให้เลื่อนคดีได้ เพราะเหตุว่าศาลเองก็มีภาระกิจต้องพิจารณาคดีอื่น ๆ อีกมากมาย เมื่อโจทก์จำเลยไม่ตั้งใจคัดค้าน ศาลก็สั่งให้เลื่อนพิจารณาคดีไปได้

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะไม่มี การขอเลื่อนเวลาขึ้นคำให้การหรือเลื่อนคดีโดยคู่ความก็ตาม แต่เนื่องจากปัจจุบัน มีคดีความขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากและศาลมีบุคลากรไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่ประชาชนได้ อีกทั้ง คดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้น ไม่ได้มีการจัดแยกออกเป็นพิเศษ ทั้งที่เป็นคดีที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์อย่างสูงของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีระบบไต่สวน ดังนั้น ศาลจึงไม่สามารถจัดสรรเวลาให้เพียงพอต่อการพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่องรวดเร็วโดยไม่เลื่อนคดีได้เลยในทางปฏิบัติ เพราะศาลต้องดูแลรับผิดชอบคดีอื่น ๆ นอกเหนือจากคดีไม่มีข้อยุ่งยากด้วย

ดังนั้น นอกจากปัญหาในการตีความคำจำกัดความของ “เหตุจำเป็น” “เหตุผลดี” และ “นอกเหนือพฤติการณ์อันอาจบังคับได้” เพื่อขอเลื่อนเวลาขึ้นคำให้การหรือเลื่อนคดีของศาลแล้วนั้น ยังมีปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวของกฎหมายอีกด้วยเพราะขาดซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านและขาดศาลซึ่งมีความชำนาญเป็นพิเศษที่จะมาจัดการดูแลคดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากโดยเฉพาะนั่นเอง ซึ่งผู้เขียนเห็นสมควรว่าศาลควรที่จะตีความตามมาตรา 193 เบญจและมาตรา 196 วรรคสามโดยเคร่งครัด เพื่อให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งหมายให้กระบวนการพิจารณาคดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว ทั้งนี้ ในด้านบุคลากรและผู้พิพากษานั้น ผู้เขียนเสนอว่าควรที่จะมีการจัดแยกหรือจัดแผนกคดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากขึ้นเป็นพิเศษเพื่อดูแลรับผิดชอบคดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้เพราะคดีดังกล่าวแม้จะเป็นคดีมโนสาร่ที่มีจำนวนทุนทรัพย์ไม่มากนักหรือเป็นคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากก็จริง แต่เนื่องจากเป็นคดีที่มีกระบวนการพิจารณารวดเร็วและให้อำนาจศาลในใช้ดุลพินิจและเพิ่มบทบาทของศาลให้เข้ามาช่วยเหลือคู่ความได้มากขึ้น ซึ่งจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถในการสืบพยานหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาตามระบบไต่สวน (Inquisitorial System) แล้วจึงต้องเป็นบุคลากรที่มีเวลาเพียงพอในการดูแลรับผิดชอบคดีมโนสาร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากอย่างเต็มที่ด้วย

ท้ายนี้ ผู้เขียน ได้สรุปตัวอย่างคดีความฟ้องร้องเพื่อบังคับจำนองที่ดินรับฟ้องเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ซึ่งดำเนินคดีโดยกระบวนการพิจารณาคดีมโนสาเร่มาปรับใช้กับคดีไม่มีข้อยุ่งยาก อันจะแสดงให้เห็นถึงปัญหาต่างได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งก่อนหน้าที่จะทำการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2542 และภายหลังจากที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2542

คดีหมายเลขคำที่ ย. ....../2541 คดีหมายเลขแดงที่ ย. ....../2541⁴

- ยื่นคำฟ้องและศาลแพ่งกรุงเทพใต้รับฟ้องเมื่อ 24 เมษายน 2541
- คำฟ้อง ทุนทรัพย์ 497,848.94 บาท
- ศาลสั่งรับฟ้อง “รับฟ้องเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก หมายถึงเรียกสำเนาให้จำเลย พิจารณาอย่างคดีมโนสาเร่ให้โจทก์นำส่งภายใน 5 วัน ส่งไม่ได้ ให้โจทก์แถลงภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ส่งไม่ได้ มิฉะนั้นจะถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องนัดให้การแก้ข้อหาและสืบพยานวันที่ 3 กรกฎาคม 2541 เวลา 8.30 นาฬิกา”
- ข้อหาหรือฐานความผิด : ผิดสัญญา กู้ยืมเงิน บังคับจำนอง
- บรรยายคำฟ้อง (โดยสรุป) จำเลยเป็นลูกจ้างประจำของโจทก์ กู้ยืมเงินไปจำนวน 331,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี โดยตกลงให้โจทก์หักเงินเดือนของจำเลยทุกเดือนๆละ 2,100 บาท และโบนัสปลายปี ปีละ 4,200 บาท หากจำเลยผิดนัดชำระงวดใดงวดหนึ่งหรือลาออกจากการเป็นลูกจ้างของโจทก์แล้ว ให้ถือว่าเงินที่ค้างชำระนั้นถึงกำหนดชำระโดยทันที และคำนวณดอกเบี้ยตามอัตราที่โจทก์คิดจากลูกหนี้ทั่วไปสำหรับเงินกู้ประเภทเดียวกัน จำเลยรับเงินกู้จากโจทก์ไปจนครบจำนวน จำเลยนำโฉนดที่ดินพร้อมทั้งสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่ในขณะนี้หรือที่จะมีขึ้นในภายหน้ามาเป็นประกันการชำระหนี้เงินกู้ของจำเลยในวงเงินจำนอง 331,00 บาท ขอมเสียดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี นำส่งดอกเบี้ยทุกเดือน เดือนละครั้ง และหากมีการบังคับจำนองขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระอยู่อีกเท่าใด จำเลยขอมชดใช้เงินส่วนที่ขาดอยู่นั้นจนครบจำนวน ต่อมาจำเลยขอกู้เพิ่ม รวมเงินต้นเก่า ดอกเบี้ย และเงินกู้ใหม่ เป็นจำนวน 614,755.35 บาท ขอมให้เงินเดือนๆละ 4,643 บาท โบนัสปลายปี ปีละ 9,286 บาท จนมาวันที่ 12 กรกฎาคม

⁴ เนื่องจากโดยจรรยาบรรณของวิชาชีพทนายความ ผู้เขียนขอสงวนไม่เปิดเผยเลขคดีที่กล่าวอ้างถึง เพราะเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

2538 จำเลยลาออกจากการเป็นลูกจ้างของโจทก์ จำเลยไม่ชำระหนี้คืนตามที่ได้ตกลงกันว่าให้หนี้ถึงกำหนดชำระทันทีทั้งจำนวน โจทก์จึงปรับอัตราดอกเบี้ยเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมตามปกติร้อยละ 14 ต่อปี ณ. วันที่ 9 มีนาคม 2541 จำเลยมีหนี้ค้างชำระอยู่ทั้งสิ้น 498,217.27 บาท โจทก์ได้บอกกล่าวทวงถามให้จำเลยชำระหนี้ให้เสร็จสิ้น และได้มีหนังสือทวงถามให้ชำระหนี้ และบอกกล่าวบังคับจำนองไปยังจำเลยเพื่อให้ชำระหนี้ และได้ถอนจำนองภายในเวลาอันสมควร(ภายใน 30 วัน)โจทก์จึงนำคดีขึ้นฟ้องต่อศาล เงินต้น 489,217.27 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 14 ต่อปี คำนวณตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม 2541 จนถึงวันที่ 24 เมษายน 2541 (วันฟ้อง) รวมเงินต้นและดอกเบี้ยจำนวน 497,848.94 บาท ซึ่งถือเป็นทุนทรัพย์ของคดีนี้ และจำเลยยังมีหน้าที่ต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 14 ต่อปี ของจำนวนเงินต้น 489,217.27 บาท นับจากวันฟ้องไปจนกว่าจำเลยจะชำระเงินให้แก่โจทก์จนเสร็จสิ้น

● คำขอท้ายฟ้อง

- 1) ให้จำเลยชำระเงินจำนวน 497,848.94 บาท ให้แก่โจทก์พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 14 ต่อปี ของต้นเงินจำนวน 489,217.27 บาท นับแต่วันฟ้องไปจนกว่าจำเลยจะชำระหนี้ให้โจทก์เสร็จสิ้น
- 2) หากจำเลยไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ตามคำขอท้ายฟ้อง ข้อ 1 ข้างต้น รวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความในคดีนี้ให้แก่โจทก์ไม่ครบถ้วน ขอศาลได้โปรดมีคำสั่งให้ยึดที่ดิน โฉนดเลขที่..... พร้อมทั้งสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินออกขายทอดตลาด หากเงินมาชำระหนี้ตามฟ้องให้โจทก์ และหากขายทอดตลาดได้เงินสุทธิไม่พอชำระหนี้ให้โจทก์ ก็ให้ยึดทรัพย์สินของจำเลยมาขายทอดตลาดชำระหนี้ให้โจทก์จนครบถ้วน
- 3) ให้จำเลยชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความในอัตราร้อยละสูงให้แก่โจทก์ด้วย

● 3 กรกฎาคม 2541

- ทนายโจทก์แถลงขอยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมครั้งที่ 1
- ทนายจำเลยแถลงขอเลื่อนคดี และแถลงขอยื่นคำให้การในนัดหน้าอ้างว่าเพิ่งได้รับแต่งตั้งเข้ามาเป็นทนายความในวันนี้ (ทนายโจทก์คัดค้านการขอยื่นคำให้การ)
- ศาลอนุญาตให้เลื่อนไปนัดสืบพยานโจทก์ วันที่ 29 กรกฎาคม 2541 เวลา 8.30 น.

● 29 กรกฎาคม 2541

- จำเลยยื่นคำให้การปฏิเสธคำฟ้อง โจทก์ทั้งสิ้น
  1. โจทก์ไม่ใช่นิติบุคคลตามกฎหมาย
  2. กรรมการไม่มีอำนาจลงนามกระทำการแทน โจทก์ ลายมือที่ลงนามไม่ใช่ลายมือที่แท้จริง

3. ผู้ฟ้องไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้
  4. โจทก์ไม่เคยบอกเลิกสัญญากับจำเลยและไม่เคยมีหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองมายังจำเลย และขอให้ศาลพิพากษายกฟ้อง และให้โจทก์ชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนจำเลยด้วย
    - ศาลรับคำให้การ
    - สืบพยานโจทก์ 1 ปาก ทนายโจทก์แถลงขอสืบพยานโจทก์ต่อ จึงเลื่อนไปสืบพยานโจทก์ต่อในวันที่ 25 สิงหาคม 2541
- 25 สิงหาคม 2541
    - ทนายโจทก์แถลงหมดพยาน และทนายจำเลยแถลงขอเวลา 2-3 เดือน เพื่อติดต่อธนาคารเพื่อกู้เงินมาชำระหนี้โจทก์ และขอนัดสืบพยานจำเลยหลังจากนั้น
    - ทนายโจทก์ไม่ค้าน แต่ขอให้ศาลบันทึกในรายงานกระบวนการพิจารณาเพิ่มเติม และทนายจำเลยจะไม่ขอเลื่อนคดีไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ
    - ศาลอนุญาตให้นัดสืบพยานจำเลยในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2541
  - 18 พฤศจิกายน 2541
    - ฝ่ายจำเลยไม่มาศาล โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องหรือร้องขอเลื่อนคดี ถือว่าไม่ตั้งใจสืบพยานจำเลย จึงขอให้แจ้งคดีสืบพยานจำเลย
    - ศาลนัดฟังคำพิพากษา 15 ธันวาคม 2541 เวลา 13.30 น.
  - 15 ธันวาคม 2541
    - ผู้รับมอบฉันทะทนายโจทก์มาศาล ส่วนจำเลยทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ได้อ่านคำพิพากษา ให้ผู้รับมอบฉันทะทนายโจทก์ฟัง ให้ถือว่าได้อ่านให้ฝ่ายจำเลยฟังตามกฎหมายแล้ว

คำพิพากษาโดยย่อ

1. โจทก์มีอำนาจฟ้องโดยชอบ
2. คำบอกกล่าวบังคับจำนองของโจทก์ชอบด้วยกฎหมายแล้ว มีสิทธิฟ้องบังคับจำนองได้ พินิจพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน 489,217.27 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 14 ต่อปี นับแต่วันที่ 14 มีนาคม 2541 เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ แต่ดอกเบี้ยถึงวันฟ้อง(วันที่ 24 เมษายน 2541) ต้องไม่เกิน 8,671.67 บาท ตามที่โจทก์ขอ หากจำเลยไม่ชำระหรือชำระไม่ครบให้ยึดที่ดิน พร้อมสิ่งปลูกสร้างออกขายทอดตลาดชำระหนี้ให้แก่โจทก์ หากได้เงินจำนวนสุทธิไม่พอชำระหนี้ ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยออกขายทอดตลาดชำระหนี้แทนโจทก์จนครบ กับให้จำเลยชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 2,500 บาท

- 8 มกราคม 2542
  - ทนายโจทก์ยื่นคำแถลงแจ้ง คำบังคับ เนื่องจากจำเลยไม่มาฟังคำพิพากษาของศาล โจทก์จึงมีความประสงค์ขอศาลได้โปรดมีคำสั่งอนุญาตให้ออกหมายแจ้งคำบังคับเพื่อให้จำเลยทราบ และได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลต่อไป หากการออกหมายแจ้งคำบังคับเพื่อส่งให้จำเลยไม่สามารถส่งได้ ขอศาลได้โปรดมีคำสั่งอนุญาตส่งหมายแจ้งคำบังคับโดยวิธีปิดหมายต่อไป
- 11 มีนาคม 2542
  - ศาลออกคำบังคับ
- 28 มีนาคม 2542
  - พนักงานเดินหมายรายงานให้ทราบว่าเมื่อ 17 มีนาคม 2541 ได้นำหมายเพื่อส่งให้แก่จำเลย ไม่พบจึงปิดหมายไว้ ณ. ภูมิลำเนาของจำเลย (หมายเหตุ : ตามกฎหมาย ปิดหมายมีผลบังคับนับแต่ 15 วัน นับแต่วันปิดหมาย)
- 4 พฤษภาคม 2542
  - ครบกำหนดเวลาที่จำเลยต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลแล้ว โจทก์จึงขอให้ศาลโปรดออกหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับเพื่อทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยออกขายทอดตลาด นำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์ ตามคำพิพากษาของศาลต่อไป
- 23 มิถุนายน 2542
  - โจทก์ยื่นคำแถลงขอเจ้าพนักงานบังคับคดีไปยึดทรัพย์จำเลย
  - โจทก์ยื่นคำขอยึดทรัพย์
  - โจทก์นำหนังสือมอบอำนาจยึดทรัพย์
  - กรมบังคับคดี รายงานการยึดทรัพย์ครั้งที่ 1 พร้อมด้วยรายการการยึดที่ดิน และบัญชียึดทรัพย์ ให้ศาลทราบ
- 30 มิถุนายน 2542
  - โจทก์แถลงขอส่งภาพถ่ายสิ่งปลูกสร้างและวางเงินค่าประกาศขายทอดตลาด และขอวางค่าประกาศขายทอดตลาด
- 3 มกราคม 2543
  - เจ้าพนักงานบังคับคดีประกาศขายทอดตลาด
- 15 กุมภาพันธ์ 2543
  - เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานการขายทอดตลาดครั้งที่ 1 ให้ศาลทราบ จดขาย และให้ขายทอดตลาดอีกครั้งในวันที่ 21 มีนาคม 2543 เหตุผลเพราะราคาที่เสนอมาอย่างต่ำอยู่

- 21 มีนาคม 2543
  - เจ้าพนักงานบังคับคดี รายงานผลการขายทอดตลาดครั้งที่ 2 งดขาย เพราะเหตุว่าไม่มีผู้เข้าผู้
ราคา ให้ดำเนินการขายต่อไปในวันที่ 4 สิงหาคม 2543
- 28 มีนาคม 2543
  - นายโจทก์ขอวางคำประกาศขายทอดตลาดอีกครั้ง
- 4 สิงหาคม 2543
  - เจ้าพนักงานบังคับคดี รายงานผลการขายทอดตลาดครั้งที่ 3 งดขาย เพราะเหตุว่าไม่มีผู้เข้าผู้
ราคา ให้ดำเนินการขายต่อไปในวันที่ 8 สิงหาคม 2543
- 8 สิงหาคม 2543
  - เจ้าพนักงานบังคับคดี รายงานผลการขายทอดตลาดครั้งที่ 4 งดขาย เพราะเหตุว่าราคาที่เสนอ
ยังต่ำอยู่ ให้ดำเนินการขายต่อไปในวันที่ 10 ตุลาคม 2543

จากตัวอย่างคดีที่หยิบยกขึ้นมาเป็นคดีตัวอย่างนี้ จะเห็น ได้ชัดเจนถึงปัญหาความล่าช้าใน การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี กล่าวคือ ความเนิ่นช้าในการกำหนดวันนัดสืบพยานในแต่ละครั้ง ซึ่งกำหนด ห่างกันมาก ซึ่งผู้เขียนสันนิษฐานว่าอาจสืบเนื่องมาจากศาล นายความและคู่ความที่เกี่ยวข้องไม่สามารถหา วันว่างตรงกันได้โดยง่าย เหตุเพราะแต่ละฝ่ายต่างมีคดีความต้องรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก จึงเป็นการยากที่ จะกำหนดวันนัดสืบพยานให้กระชับรวดเร็วมากกว่านี้ได้ อันเป็นผลให้การกำหนดวันนัดสืบพยานต้องเลื่อน ออกไปบ่อยครั้งและเลื่อนออกไปเป็นเวลานานทำให้กระบวนการพิจารณาความแบบรวดเร็วต้องเป็นไปด้วยความล่าช้าเกินสมควร

หลังการแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2542

- คดีหมายเลขดำที่ ย. ....../2542 คดีหมายเลขแดงที่ ย. ....../2542
- ยื่นคำฟ้องต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2542
- ข้อหาหรือฐานความผิดและทุนทรัพย์ : สัญญากู้เงิน ค้ำประกัน จำนอง ทุนทรัพย์จำนวน 13,512,704.90 บาท
- คำฟ้องโดยสรุป : จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ ปราบกฏตามสัญญากู้ ในการกู้ยืมเงิน จำเลยได้จัดให้มี หลักประกัน คือ (1) ค้ำประกัน ปราบกฏตามสัญญาค้ำประกัน (2) จำเลยได้จัดทะเบียนจำนองและ สัญญาต่อท้ายสัญญาจำนอง เพื่อจำนองที่ดิน และกรรมสิทธิ์ห้องชุด ปราบกฏตามสัญญาจำนองและ

สัญญาต่อท้ายสัญญาจ้างเอง ซึ่งเป็นการประกันหนี้ของจำเลยที่มีอยู่กับโจทก์ขณะทำสัญญาจ้างเอง และ/หรือที่จะมีขึ้นในภายหน้าในทุกลักษณะหนี้ โดยจ้างเองเป็นประกันหนี้ และยังคงลงให้เป็นประกันหนี้อุปกรณ์ด้วย คือ ดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทนในการไม่ชำระหนี้ ค่าใช้จ่ายและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับจ้างเอง ฯลฯ หลังจากได้รับเงินกู้ไปตามสัญญาแล้ว จำเลยผ่อนชำระหนี้ไม่ตรงตามกำหนด ถือว่าผิดนัดชำระหนี้ และมีหนี้ค้างชำระโจทก์ก่อนฟ้องคดี โจทก์ได้มอบอำนาจให้ทนายความมีหนังสือทวงถามหนี้และบอกกล่าวบังคับจ้างเองแจ้งไปยังจำเลย ในฐานะผู้กู้และผู้จ้างเองและผู้ค้ำประกันด้วยให้ร่วมกันและ/หรือแทนกันชำระหนี้ให้แก่โจทก์ ซึ่งปรากฏว่าจำเลยได้รับทราบแล้ว ปรากฏตามสำเนาฉบับหนังสือทวงถามหนี้และบอกกล่าวบังคับจ้างเองพร้อมใบตอบรับภายในประเทศของการสื่อสาร แห่งประเทศไทยที่ส่งถึงจำเลย เมื่อครบตามกำหนดเวลาตามหนังสือทวงถามหนี้ จำเลยเพิกเฉยไม่ชำระหนี้ให้แก่โจทก์

- คำขอท้ายฟ้อง :
  - (1) ให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันหรือแทนกันรับผิดชอบชำระหนี้ให้โจทก์ จำนวนเงิน _____ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ _____ ของจำนวนเงินต้น นับแต่วันถัดจากวันฟ้องเป็นต้น ไปจนกว่าจะชำระหนี้ให้แก่โจทก์เสร็จสิ้น
  - (2) หากจำเลยทั้งสี่ไม่ยอมชำระหนี้ให้แก่โจทก์หรือชำระไม่ครบถ้วน ขอให้บังคับจ้างเองยึดที่ดินโฉนดเลขที่ _____ พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ที่จำเลยนำมาจ้างเองไว้ และบังคับจ้างเองกรรมสิทธิ์ห้องชุด ซึ่งนำมาจดทะเบียนจ้างเองประกันหนี้ออกขายทอดตลาด นำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์ หากไม่พอชำระหนี้ขาดอยู่จำนวนเท่าใด ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยออกขายทอดตลาด นำเงิน มาชำระหนี้ให้แก่โจทก์จนครบถ้วน
  - (3) ให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันและ/หรือแทนกันชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความในอัตราสูงสุดแทนโจทก์ด้วย
- 6 สิงหาคม 2542
  - มีหมายเรียกคดีโมเสเร่หรือคดีไม่มีข้อผูกมัด กำหนดให้จำเลยมาศาลและให้การแก้ไขข้อแห่งคดี ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2542 แต่ไม่พบจำเลยและไม่มีผู้รับหมาย ศาลจึงสั่งให้ปิดหมาย
- 8 ตุลาคม 2542
  - โจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม
- 19 พฤศจิกายน 2542
  - โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำฟ้อง เนื่องจากคำฟ้องของโจทก์มีข้อบกพร่องเล็กน้อย โดยแก้ไขแล้วไม่เป็นการทำให้จำเลยหลงข้อต่อสู้ หรือเสียเปรียบแต่ประการใด

- 19 พฤศจิกายน 2542 จำเลยยื่นคำให้การ
  - คำให้การโดยสรุป : จำเลยขอปฏิเสธคำฟ้องของโจทก์ทั้งสิ้นว่า (1) โจทก์ไม่ได้เป็นนิติบุคคลโดยชอบ เพราะเอกสารที่นำมาแสดงเป็นเพียงสำเนา ไม่อาจพิสูจน์ตรวจสอบความถูกต้องได้ (2) หนังสือมอบอำนาจของโจทก์ไม่ได้ลงนามโดยผู้มีอำนาจกระทำการแทนโจทก์ โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องและดำเนินคดีกับจำเลย (3) จำเลยไม่เคยทำสัญญากู้เงินและได้รับเงินกู้หรือสินเชื่อใด ๆ จากโจทก์เลย เอกสารที่โจทก์กล่าวอ้าง จำเลยไม่ได้ทำ โจทก์ทำขึ้นมาเอง (4) จำเลยไม่เคยทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้หรือความรับผิดชอบใด ๆ เป็นเอกสารถ่ายสำเนา ไม่อาจพิสูจน์ความถูกต้องได้ (5) จำเลยไม่เคยทำสัญญาจำนองกับโจทก์ ลายมือชื่อของจำเลยที่ปรากฏในสัญญาจำนองไม่ใช่ลายมือชื่อของจำเลย (6) อัตราดอกเบี้ยที่โจทก์กล่าวอ้างเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (7) โจทก์บอกกล่าวบังคับจำนองโดยไม่ชอบ เพราะจำเลยไม่เคยได้รับการติดต่อทวงถาม ไม่เคยรับหนังสือทวงถามใด ๆ จากโจทก์ อีกทั้งทนายของโจทก์ไม่ใช่ผู้รับมอบอำนาจให้บอกกล่าวบังคับจำนองแทนโจทก์ได้ (8) เอกสารการชำระหนี้บางส่วน of โจทก์เป็นเอกสารเท็จ โจทก์ทำขึ้นมาเอง เป็นสำเนาไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารได้ ขอให้ศาลยกฟ้อง และให้โจทก์ชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความในอัตราสูงสุดแทนจำเลยด้วย
- 19 พฤศจิกายน 2542
  - ทนายจำเลยแถลงว่าอยู่ระหว่างการเจรจาประนีประนอมยอมความกับโจทก์อยู่ คาดว่าสามารถตกลงกับโจทก์ได้ จึงขอเลื่อนคดีไปนัดหนึ่ง ทนายโจทก์ไม่คัดค้าน ศาลจึงอนุญาตให้เลื่อนคดีไปนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่ 2 มีนาคม 2543
- 2 มีนาคม 2543
  - ทนายความทั้งสองฝ่ายแถลงว่ายังตกลงประนีประนอมยอมความไม่สำเร็จ ยังติดขัดบางประเด็น และรับปากว่าหากนัดหน้ายังตกลงประนีประนอมยอมความไม่สำเร็จจะไม่ขอเลื่อนคดีอีก ทนายความจึงขอเลื่อนคดีออกไป ศาลจึงอนุญาตให้เลื่อนคดีออกไปนัดสืบพยานโจทก์วันที่ 12 พฤษภาคม 2543
- 12 พฤษภาคม 2543
  - สืบพยานโจทก์ได้ 1 ปาก ทนายจำเลยแถลงว่ามีคำถามค้านพยานปากที่ 2 อีกมาก แต่คาดว่าจะไม่แล้วเสร็จภายในช่วงบ่าย จึงขอเลื่อนคดีออกไปสืบนัดหน้า ทนายโจทก์ไม่คัดค้าน ศาลจึงอนุญาตให้เลื่อนคดีไปสืบพยานโจทก์ต่อวันที่ 3 สิงหาคม 2543

- 3 สิงหาคม 2543
  - สืบพยานโจทก์ เบิกความตอบคำถามค้านของทนายจำเลย ทนายโจทก์แถลงว่ามีพยานมาศาลเพียงเท่านี้ ขอให้เลื่อนคดีออกไปอีก ทนายจำเลยไม่ค้าน ศาลจึงอนุญาตให้เลื่อนคดีไปสืบพยานโจทก์วันที่ 25 ตุลาคม 2543
- 25 ตุลาคม 2543
  - โจทก์แถลงขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอกมาสืบประกอบพยานบุคคลของโจทก์ ปรากฏว่าศาลยังไม่อนุญาตให้ระบุพยานเอกสารเพิ่มเติมจึงทำให้ไม่มีเอกสารมาสืบ จึงขอเลื่อนคดีออกไปอีก ศาลพิเคราะห์เกี่ยวกับบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมของโจทก์เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นไปด้วยความเที่ยงธรรม จึงอนุญาตให้โจทก์ระบุพยานเพิ่มเติมได้ และขอเลื่อนคดีของโจทก์เพราะมีเหตุอันสมควรที่จะต้องนำพยานเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอกมาสืบ จึงเลื่อนนัดไปวันที่ 18 ธันวาคม 2543
- 18 ธันวาคม 2543
  - โจทก์ยื่นบัญชีระบุพยาน
  - จำเลยยื่นคำร้องขอเลื่อนคดี โดยระบุว่าจำเลยติดนัดไต่สวนคำร้องในอีกคดีหนึ่ง ทำให้นัดซ้อนเพราะเหตุของทนายความจำเลยใช้สมุญคดี 2 เล่ม
  - ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เป็นเหตุสมควร จึงกล่าวอ้างเพื่อเลื่อนคดีไม่ได้ แต่เนื่องจากโจทก์ยังไม่พร้อมสืบพยาน โจทก์เพราะเอกสารอยู่ในความครอบครองของบุคคลยังไม่เข้ามาในสำนวน จึงขอให้เลื่อนคดีออกไปสืบพยานโจทก์วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544
- 16 กุมภาพันธ์ 2544
  - สืบพยานโจทก์ได้ 1 ปาก ระหว่างสืบโจทก์กล่าวอ้างส่งเอกสารเป็นพยานเพิ่มเติมอีก 3 ฉบับ และมีพยานเพียงเท่านี้ ขอเลื่อนสืบพยานไปอีก ในวันที่ 2 เมษายน 2544
- 2 เมษายน 2544
  - เนื่องจากจำเลยถูกฟ้องคดีล้มละลาย และถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2544 จึงขอให้ศาลสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาในคดีแทนจำเลย ศาลจึงสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาในคดี แล้วเนื่องจากไม่อาจดำเนินการกระบวนการพิจารณาสืบพยานโจทก์ได้ จึงเลื่อนนัดสืบพยานโจทก์ไปในวันที่ 29 พฤษภาคม 2544
- 29 พฤษภาคม 2544
  - ทนายโจทก์ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดี อ้างว่าพยานซึ่งเป็นพยานปากสุดท้ายและเป็นพยานปากสำคัญคิดว่าความที่ศาลแพ่ง ขอให้ศาลเลื่อนคดี แต่ศาลสอบถามแล้วโจทก์ไม่ติดใจสืบพยานปาก

ดังกล่าวเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับประกาศเรื่องอัตราดอกเบี้ย จึงกล่าวอ้างประกาศดังกล่าวแทน
 นายจำเลยขอเลื่อนคดีไปสืบพยานจำเลยในนัดหน้า ศาลอนุญาตให้เลื่อนคดีออกไปวันที่ 30
 กรกฎาคม 2544

● 30 กรกฎาคม 2544

- นายจำเลยยื่นคำร้องขอถอนตัวออกจากการเป็นทนายความให้จำเลย เนื่องจากมีความเห็นไม่ตรง
 กับตัวความ จำเลยไม่ค้าน ศาลจึงอนุญาตให้ทนายความถอนตัว จำเลยได้แต่งตั้งทนายความขึ้นใหม่
 ทนายความคนใหม่ขอเลื่อนคดีเนื่องจากคิดว่าความที่ศาลจังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งได้นัดไว้ก่อน ศาลจึง
 อนุญาตให้เลื่อนคดีไปวันที่ 9 ตุลาคม 2544

จากคดีที่สู้มยกขึ้นเป็นตัวอย่างที่สองนี้ จะเห็นได้ว่าแม้จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมาย
 วิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับกระบวนการวิธีพิจารณาคดีมีโนสาร่าและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ตามพระราช
 บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2542 แล้วนั้น โดยได้
 เพิ่มบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลมากขึ้น เพื่อให้กระบวนการวิธีพิจารณาความเป็นไปด้วยความรวดเร็ว
 กระชับ และตัดทอนความล่าช้าของการดำเนินคดีออกไปนั้น ก็ยังคงปรากฏให้เห็นถึงความล่าช้าใน
 การดำเนินคดีอยู่ แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้ต้องดำเนินการพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่อง หรือหากเลื่อนได้
 ก็ไม่เกิน 7 วัน หรือหากจะเลื่อนคดีได้จะต้องแสดงให้เห็นว่ามีเหตุผลดี สันนิษฐานได้ว่าจำเลยมีข้อต่อสู้
 อันสมควรก็ตาม โดยเห็นได้จากการกำหนดวันนัดสืบพยานยังคงกำหนดวันนัดสืบพยานเน้นซ้ำออกไป
 ไม่ต่อเนื่อง และไม่เป็นที่ไปด้วยความรวดเร็ว โดยส่งเลื่อนคดีไปโดยมิได้พิจารณาว่ามีเหตุผลหรืออาจมี
 ข้อต่อสู้อันสมควรหรือไม่ นอกจากนี้ ศาลยังไม่เข้าไปมีบทบาทในการไกล่เกลี่ย การสอบถามและกำหนด
 พยานที่จะนำมาสืบ การเรียกพยานมาสืบก่อนหลังเท่าที่มีอำนาจตามกฎหมาย เพราะจากคดีตัวอย่างนี้
 จะเห็นได้ว่าเป็นความไม่พร้อมและข้อบกพร่องของทนายความฝ่ายโจทก์ที่ขอยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม
 และการเลื่อนขอสืบพยานโจทก์บ่อยครั้ง ประกอบกับศาลไม่เข้ามามีบทบาทในการสอบถามหรือกำหนด
 ให้โจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานให้ครบถ้วนไปในคราวเดียวกัน ทำให้การดำเนินคดีไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
 กระชับและรวดเร็วให้สมตามเจตนารมณ์ของกระบวนการวิธีพิจารณาคดีมีโนสาร่าและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก

2.5 ปัญหาการคุ้มครองคู่ความในคดี

เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับคดีมีโนสาร่า
 และคดีไม่มีข้อยุ่งยาก โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 17)
 พ.ศ. 2542 นั้นเป็นไปตามข้อเรียกร้องของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF เพื่อให้กระบวนการ
 การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น ได้ถูกหลายฝ่ายวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการเอื้อประโยชน์
 ต่อฝ่ายเจ้าหนี้มากเกินไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการพิจารณาที่กระชับและรวดเร็วบางขั้นตอนดูเหมือนจะ
 ไม่ยุติธรรมต่อจำเลยหรือฝ่ายลูกหนี้ ดังนี้

2.5.1 ข้อเท็จจริงในคำฟ้องและเอกสารหลักฐานท้ายคำฟ้องของโจทก์ไม่เป็นความจริง

ทั้งนี้ เพราะมาตรา 196 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาจากคำฟ้องและเอกสารหลักฐานท้ายคำฟ้องของโจทก์ว่าเป็นคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากหรือไม่ โดยศาลจะยังไม่ได้พิจารณาคำให้การของจำเลยก่อน นอกจากนี้ ในปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้มีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างอยู่ในคำฟ้องหรือเอกสารหลักฐานแนบท้ายคำฟ้องของโจทก์ก่อนการสืบพยานเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวอ้างตามฟ้อง ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่โจทก์อาจจะกล่าวอ้างถึงข้อเท็จจริงที่เป็นเท็จไม่เป็นความจริง แม้ว่าตามหลักกฎหมายจะกล่าวไว้ว่าบุคคลใดมาขอความยุติธรรมจากศาลต้องมาด้วยความสุจริต ตามภาษิตกฎหมายที่ว่า “He who comes to equity must come with clean hands” หรือ “ขโมยไม่มีสิทธิฟ้องขมาย” ก็ตาม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออำนาจความยุติธรรมได้ เพราะหากศาลพิจารณาจากคำฟ้องและเอกสารหลักฐานท้ายฟ้องของโจทก์แล้วสั่งรับฟ้องเป็นคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากให้พิจารณาคดีโดยรวบรัด เช่นนี้ หากจำเลยไม่ทราบถึงการดำเนินคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยาก (อาจเพราะไม่ได้รับหมายเรียก ซึ่งจะได้อ้างถึงปัญหาการส่งหมายเรียกให้จำเลยต่อไป) และไม่ได้มาศาลในวันนัดพิจารณา ศาลอาจพิจารณาคดีฝ่ายเดียวและมีคำพิพากษาทันทีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณา ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่จำเลยมาก ดังนั้น เมื่อโจทก์อาจได้ประโยชน์จากกระบวนการพิจารณาคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากเช่นนี้ย่อมเป็นแรงจูงใจให้โจทก์กล่าวเท็จหรือใช้เอกสารหลักฐานอันเป็นเท็จเพื่อโน้มน้าวให้ศาลเห็นว่าเป็นคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากมากยิ่งขึ้นก็เป็นได้

จากปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะมีการเผยแพร่ให้ประชาชนได้รู้และเข้าใจถึงกฎหมายและบทลงโทษสำหรับผู้กล่าวอ้างเป็นเท็จและใช้เอกสารหลักฐานอันเป็นเท็จในคดีแพ่งนี้ด้วย อีกทั้งการปลูกฝังสามัญสำนึกให้แก่ประชาชนให้มีความขำเกรงและเคารพต่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายโดยผ่านทางสื่อการเรียนการศึกษาด้วย

2.5.2 การส่งหมายเรียกให้จำเลย

ในคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยาก เมื่อโจทก์ยื่นฟ้องคดีและศาลได้รับฟ้องคดีอย่างคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากแล้วนั้น ศาลจะต้องออกหมายเรียกไปยังจำเลยให้มาศาลในวันใดวันหนึ่งตามที่เห็นสมควร ซึ่งในทางปฏิบัติมักจะเป็นวันที่โจทก์สะดวก เพื่อการใกล้เคียง ให้การ และสืบพยาน ทั้งนี้ เนื่องจากการส่งหมายเรียกดังกล่าวนั้น ในทางปฏิบัติ มักจะส่งไปตามที่อยู่ของจำเลย ซึ่งหากจำเลยเป็นบุคคลธรรมดาที่มักใช้ที่อยู่ที่อยู่ระบุอยู่ในแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร หรือหากจำเลยเป็นนิติบุคคลก็จะใช้ที่อยู่ที่อยู่ระบุอยู่ในหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นเอกสารราชการที่เป็นแหล่งข้อมูลที่ต้องนำมาเชื่อถือได้ระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลธรรมดาที่มักจะไม่ได้อาศัยอยู่จริงตามที่อยู่ระบุ ซึ่งอาจ

เกิดจากจำเลยเดินทางไปพำนักอาศัยหรือทำงานอยู่ที่อื่น โดยยังไม่ได้เปลี่ยนที่อยู่ทางทะเบียนแต่อย่างไร ซึ่งทำให้จำเลยอาจจะไม่ได้รับหมายเรียกจากศาลและไม่ทราบว่าตนเองถูกฟ้องเป็นจำเลย นอกจากหากไม่สามารถส่งหมายตามวิธีธรรมดาได้นั้น โจทก์สามารถร้องขอต่อศาลให้ส่งหมายเรียกโดยวิธีอื่นได้ เช่น การปิดหมาย การส่งหมายเรียกทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือการลงประกาศในหนังสือพิมพ์ แต่เนื่องจากการลงประกาศในหนังสือพิมพ์นั้นมักจะเป็นหนังสือพิมพ์ศาลหรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่ไม่แพร่หลายมากนัก ดังนั้น จำเลยก็อาจจะไม่ได้รับทราบข่าวสารดังกล่าวได้ และถึงแม้จะส่งหมายเรียกโดยการปิดหมาย หรือโดยไปรษณีย์ตอบรับลงทะเบียนและมีผู้รับไว้แทนหรือจำเลยรับเองก็ตาม โดยปกติแล้วจำเลยซึ่งอาจไม่ใช่บุคคลที่มีความรู้ทางกฎหมายจึงอาจจะไม่ทราบถึงขั้นตอนหรือกระบวนการภายหลังจากที่ได้รับหมายเรียก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่จำเลยอาจจะไม่ทราบถึงหมายเรียกและไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา หรือทราบวันนัดพิจารณาแต่ไม่ทราบว่าต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป เช่นนี้ อาจทำให้จำเลยไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ซึ่งจะกลายเป็นว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาซึ่งศาลสามารถพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียวและมีคำพิพากษาให้จำเลยแพ้คดียอมทำให้จำเลยได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะในคดีบังคับจำนองที่ดิน ซึ่งหากเป็นที่ดินที่มีมูลค่าสูงก็ยิ่งจะทำให้จำเลยได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก

ทั้งนี้ เพราะแม้บางครั้งจะได้ทำการส่งหมายเรียกโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วก็ตาม แต่ก็จำต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของการรับทราบถึงวันนัดพิจารณาของจำเลยด้วย เพราะมักจะมีปัญหาว่าจำเลยไม่ได้รับหมายเรียกและไม่ทราบวันนัดพิจารณาจากวิธีการส่งหมายเรียกโดยชอบนั้น ซึ่งจะนำไปสู่ข้อต่อสู้ของจำเลยให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีใหม่เพราะเหตุว่าตนมีเหตุสมควรที่ไม่ได้รับหมายเรียกนั้น ผู้เขียนเห็นว่าศาลควรเข้ามามีบทบาทในการให้ความยุติธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะจำเลยซึ่งอาจได้รับความเสียหายจากการที่ไม่ได้รับหมายเรียกดังกล่าวข้างต้น ให้ได้รับหมายเรียกและมีเวลาในการเตรียมตัวต่อสู้คดีได้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

(1) ศาลควรที่กำหนดวันนัดพิจารณาโดยคำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการส่งหมายให้จำเลย โดยคำนวณตามระยะทางของภูมิลำเนาที่จำเลยอาศัยอยู่ และต้องเหลือช่วงเวลาพอที่จำเลยจะหาหรือทนายความปรึกษาและเตรียมเอกสารหลักฐานเพื่อต่อสู้คดีด้วย

(2) ในการส่งหมายเรียกด้วยวิธีอื่นนอกจากวิธีธรรมดา ศาลควรจะพิจารณาอนุญาตโดยเคร่งครัด โดยจะต้องปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดเสียก่อนว่าจำเลยที่ถิ่นที่อยู่จริงตามที่โจทก์กล่าวอ้าง (ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าอาจตรวจสอบได้จากหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลฉบับล่าสุดของจำเลยที่เป็นนิติบุคคล หรือจากข้อมูลทะเบียนราษฎร์ฉบับล่าสุดของจำเลยที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งถือเป็นข้อมูลทางราชการที่น่าเชื่อถือ และเพื่อผลประโยชน์ของจำเลยเอง จำเลยก็มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งข้อมูลที่ถูกต้อง

ให้แก่ทางราชการ เพราะมีฉะนั้น คงเป็นการยากและเสียเวลาที่ศาลจะตรวจสอบได้ว่าจำเลยอาศัยอยู่ ณ ภูมิลำเนาที่แจ้งไว้ต่อราชการหรือไม่) นอกจากนี้ หากโจทก์ร้องขอต่อศาลเพื่อขอส่งหมายเรียกโดยวิธีการประกาศโฆษณา เช่นนี้ ศาลก็ควรจะพิจารณาอนุญาตต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นหนทางเดียวที่จะส่งหมายเรียกได้ เพราะโอกาสน้อยมากที่จำเลยจะทราบถึงวันนัดพิจารณาตามหมายเรียกโดยวิธีการดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ประการสำคัญที่ไม่ควรลืมก็คือ แม้จะพิจารณาส่งหมายเพื่อให้อันใจว่าจำเลยจะได้รับหมายเรียกและทราบวันนัดพิจารณาแล้วก็ตาม ก็ควรระวังไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ฝ่ายโจทก์ด้วย ทั้งนี้ เพราะศาลมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย

2.5.3 การขอพิจารณาคดีใหม่

ในคดีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาและศาลมีคำพิพากษาหรือมีการพิจารณาคดีโจทก์ไปฝ่ายเดียวนั้น แม้จำเลยจะมีสิทธิยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ก็ตามแต่ขั้นตอนการยื่นคำร้องดังกล่าวค่อนข้างมีกำหนดเวลาและขั้นตอนที่ยุ่งยาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้จำเลยตัดสินใจไม่ยื่นคำร้องดังกล่าว (อันจะเห็นได้จากสถิติในคดีที่ศาลพิพากษาเพราะเหตุจำเลยขาดนัดพิจารณา มักมีจำนวนน้อยมากที่จำเลยยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ และแม้จำเลยจะยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ก็ตาม แต่โอกาสที่ศาลจะมีคำสั่งยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่นั้นมีน้อยมาก เพราะ โจทก์มักจะคัดค้านเพื่อให้คดีเสร็จไปด้วยคำพิพากษาดังกล่าว) นอกจากนี้ เนื่องจากการส่งหมายเรียกให้กับจำเลยมักจะส่งไปตามที่อยู่ปรากฏในหลักฐานที่โจทก์เสนอต่อศาล (ซึ่งปกติมักจะเป็นหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลหรือทะเบียนราษฎรตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น) และศาลมักจะอนุญาตให้ส่ง โดยวิธีปิดหมายตามที่อยู่ที่ระบุในเอกสารดังกล่าว ซึ่งในการวินิจฉัยคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ศาลถือว่าเป็นการส่งหมายโดยชอบแล้ว และยากที่จำเลยจะนำสืบให้เป็นอย่างอื่น ดังนี้ คดีจึงมักจะเสร็จไปโดยผลคำพิพากษาคดีโจทก์ฝ่ายเดียว

ปัญหาในข้อนี้ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องโยงมาจากการส่งหมายเรียกดังกล่าวมาข้างต้น ดังนั้น การแก้ปัญหาคควรเริ่มแก้ไขตั้งแต่การส่งหมายเรียก เพราะหากจำเลยได้รับหมายเรียกและทราบถึงวันนัดพิจารณาแล้ว จำเลยก็สามารถเข้ามาต่อสู้คดีได้ หรือหากไม่ต่อสู้คดีเท่ากับจำเลยรับที่จะไม่ต่อสู้คดี แต่อย่างไรก็ตามไม่มีเหตุให้ต้องร้องขอพิจารณาคดีใหม่ แต่ทั้งนี้ เพื่อเป็นการให้สิทธิแก่จำเลยในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ศาลควรที่จะตีความเกี่ยวกับเรื่องการส่งหมายเรียกโดยผ่อนผันลงโดยพิจารณาจากพฤติการณ์ว่าจำเลยได้รับหมายเรียกจริงหรือไม่อย่างไรและความสุจริตของจำเลยประกอบด้วย

อย่างไรก็ตาม ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น นอกจากศาลจะต้องให้ความช่วยเหลือแก่คู่ความทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลยแล้วนั้น โจทก์และจำเลยเองจะต้องมีสามัญสำนึกที่ดี โดยการให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเสมอ เพราะมีเช่นนั้น จะเป็นภาระให้ศาลต้องทำงานหนักขึ้นมากจนเกินไป อย่างเช่น ที่อยู่ ภูมิลำเนาของจำเลย โจทก์จะต้องยื่นเอกสารหรือหลักฐานที่แท้จริงเพื่อแสดงถึงที่อยู่และภูมิลำเนาที่แท้จริงของจำเลย ซึ่งหากศาลจะทำการตรวจสอบความถูกต้องก็สามารถตรวจสอบได้จากหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลหรือทะเบียนราษฎรที่เป็นเอกสารราชการ ซึ่งจำเลยเองก็ต้องแจ้งข้อมูลที่อยู่ภูมิลำเนาที่สามารถติดต่อได้จริงเพื่อความสะดวกในการติดต่อกับบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานราชการ และเพื่อผลประโยชน์ของตนเองในกรณีที่ต้องส่งหมายเรียกนี้ด้วยเช่นกัน มิฉะนั้น หากปล่อยให้ภาระของศาลแต่ฝ่ายเดียวในการสืบหาว่าจำเลยมีที่อยู่จริงตามที่ระบุไว้ในเอกสารราชการหรือไม่นั้น ย่อมจะทำให้การดำเนินงานของศาลต้องล่าช้าออกไปอีกได้

2.6 ปัญหาการนำหลักกระบวนการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากมาปรับบังคับใช้กับคดีบังคับจำนอง

2.6.1 การรับฟ้องคดีบังคับจำนองอย่างคดีไม่มีข้อยุ่งยาก

เนื่องจากในมาตรา 196 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เกี่ยวกับคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้น กฎหมายไม่ได้มีการกำหนดประเภทของคดีที่ควรพิจารณาโดยรวบรัดไว้ชัดเจน แต่ได้ให้เป็นอำนาจของศาลในการใช้ดุลพินิจพิจารณาในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากหรือไม่ ซึ่งศาลจะพิจารณาจากคำฟ้องของโจทก์ประกอบกับเอกสารแนบท้ายคำฟ้อง ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าคดีบังคับจำนองควรที่จะจัดอยู่ในประเภทของคดีที่ควรรับฟ้องอย่างคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ตามที่ได้กล่าวเสนอไว้ในบทที่ 3 ข้างต้น โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 196 วรรคแรกว่า “ในคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องเพียงขอให้ชำระเงินจำนวนแน่นอน.....ตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริงมีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย.....”

เนื่องจากในการพิจารณาเบื้องต้นของศาลว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากหรือไม่นั้น กฎหมายให้เป็นอำนาจของศาลในการใช้ดุลพินิจ ซึ่งแม้ว่าการบังคับจำนองตามสัญญาจำนองจะเข้าองค์ประกอบตามที่กำหนดในมาตรา 196 ข้างต้นแล้วนั้น ก็ยังคงเป็นดุลพินิจของศาลที่จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นจากคำฟ้องและเอกสารแนบท้ายคำฟ้องของโจทก์อีกกว่าเป็นคดีที่มีข้อพิพาทที่แท้จริงหรือไม่ จำเลยมีข้อต่อสู้คดีโจทก์หรือไม่อย่างไร ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ของศาลที่จะพิจารณารูปคดีได้อย่างท่วงแท้ อีกทั้งการให้เป็นดุลพินิจของศาลนั้น ย่อมเป็นการยากที่จะควบคุมด้วยหลักเกณฑ์ที่ตายตัวได้ ซึ่งจากการสุ่มตัวอย่างคดีความในส่วนของสาขานิติศาสตร์ที่ผู้เขียนเกี่ยวข้องอยู่นั้น ได้พบว่าคดีบังคับจำนองบางคดีศาลบางท่าน

ให้ดุลพินิจพิจารณาว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก บางคดีที่มีสาระสำคัญและประเด็นเดียวกันแต่ต่างศาลกัน ศาลก็พิจารณาว่าเป็นคดีมีข้อยุ่งยาก ซึ่งบางศาลเข้าใจคลาดเคลื่อนโดยนำเอาจำนวนทุนทรัพย์เข้ามาเกี่ยวข้องในการใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากหรือไม่ เพราะเห็นว่าจำนวนทุนทรัพย์มาก ๆ หากพิจารณาเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากแล้วนั้นหากดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดพลาดจะนำความเสียหายมาสู่คู่ความเป็นเงินจำนวนมาก ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นการตีความกฎหมายที่ผิดพลาด เพราะในคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้นกฎหมายไม่ได้กล่าวถึงจำนวนทุนทรัพย์ของคดีเลย เพียงคดีนั้นเป็นคดีที่ไม่มีข้อพิพาทที่แท้จริงและเป็นการยากที่จำเลยจะยกข้อต่อสู้คดีขึ้นต่อสู้คำฟ้องของโจทก์ก็ถือเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการพิจารณาว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันแต่ประการใด ซึ่งปัญหาดังกล่าวย่อมนำไปสู่ความสับสนไม่เท่าเทียมกันในการพิจารณาคดี เพราะคดีลักษณะเดียวกันหากต่างศาลต่างใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกัน ไปย่อมทำให้ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนจะได้รับการเยียวยาจากอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลไม่เท่าเทียมกันได้ อีกทั้ง คดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้นเป็นคดีที่พิจารณาโดยศาลชั้นต้นเท่านั้น จึงไม่มีคำพิพากษาฎีกาในการวางหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นบรรทัดฐานให้ศาลแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้มีการกำหนดขอบเขตหรือแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากเพื่อใช้เป็นแนวทางร่วมกันในทุกๆศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ดุลพินิจของศาลให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและมีบรรทัดฐานร่วมกันเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนโดยเสมอภาคกันต่อไป

2.6.2 การพิจารณาคำให้การของจำเลยและการสืบพยาน

ในกรณีที่จำเลยให้การต่อสู้คดีของโจทก์นั้น มาตรา 196 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดให้ศาลพิจารณาคำให้การของจำเลยแล้วหากศาลเห็นว่าจำเลยไม่มีข้อต่อสู้คดีนั้น ก็ให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีนั้นโดยเร็วเท่าที่พึงกระทำได้ แต่หากศาลเห็นว่าจำเลยมีข้อต่อสู้อันสมควรก็ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีไปโดยไม่ชักช้าและฟังพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายก่อนพิพากษา เช่นนี้ หากจำเลยยื่นคำให้การปฏิเสธข้อกล่าวหาของโจทก์พร้อมด้วยเอกสารแนบท้ายคำให้การ ศาลจะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานทั้งหลายเพื่อพิจารณาว่าข้อต่อสู้ของจำเลยถือเป็นข้อต่อสู้อันสมควรหรือไม่ ซึ่งกรณีที่จำเลยใช้สิทธิโดยไม่สุจริตเพื่อประวิงคดี จำเลยอาจกล่าวอ้างต่อสู้ความไม่มีหนี้ประธานความไม่เป็นจำนอง หรือความเป็นเท็จของเอกสาร อันทำให้ศาลจะต้องเสียเวลาสืบพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ถึงความเป็นหนี้ระหว่างโจทก์จำเลย และความถูกต้องของเอกสาร ซึ่งศาลมักจะรับฟังข้อต่อสู้ของจำเลยเป็นประเด็นหรือข้อต่อสู้ในคดี ไม่ว่าข้อต่อสู้ดังกล่าวจะรับฟังเป็นข้อต่อสู้ได้หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพราะหากศาลไม่รับฟังข้อต่อสู้ของจำเลยแล้วสั่งสืบพยานโจทก์และจำเลยและพิจารณาพิพากษาคดีไป

โดยเร็ววัน คู่ความหรือจำเลยสามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวของศาลซึ่งถือเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาได้ทันที ตามมาตรา 227 และมาตรา 228 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งศาลเองก็กลัวว่าหากดำเนินการดังกล่าวนี้แล้ว หากศาลอุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของตน ศาลอุทธรณ์อาจมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีใหม่ตั้งแต่ต้น ซึ่งยิ่งจะทำให้เสียเวลาและล่าช้ามากยิ่งขึ้น ดังนั้น ศาลจึงมักรับพิจารณาข้อต่อสู้ในคำให้การของจำเลยเป็นข้อต่อสู้ที่รับฟังได้และเป็นข้อต่อสู้คดีอันสมควร และดำเนินการพิจารณาคดีโดยรับฟังพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายก่อนพิพากษาต่อไป

เนื่องจาก ในการสืบพยานหลักฐานในคดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้นส่วนใหญ่เป็นคดีที่ต้องอาศัยเอกสาร โดยเฉพาะคดีบังคับจำนองที่กล่าวอ้างถึงเอกสารต่าง ๆ เช่น สัญญากู้ หลักฐานการรับเงินกู้ สัญญาจำนอง เป็นต้น ซึ่งเอกสารเหล่านี้จะต้องใช้ระยะเวลาในการพิสูจน์พอสมควร ดังนั้น การดำเนินคดีจึงเป็นไปได้โดยล่าช้า เพราะจะต้องอาศัยระยะเวลาในการสืบและพิสูจน์พยานหลักฐานต่าง ๆ เสียก่อน ซึ่งมักจะกินเวลามากกว่า 7 วัน ดังนั้น หลักการเลื่อนคดีไม่เกิน 7 วันนั้น จึงไม่ได้นำมาใช้จริงในกระบวนการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยาก นอกจากนี้ เนื่องจากเหตุที่ศาลยังไม่ค่อยเข้ามามีบทบาทในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองตามที่เห็นสมควร ตามมาตรา 193 จัตวา โดยปล่อยให้เป็นที่ของคู่ความในการกำหนดพยานเอกสารมานำสืบหักล้างกันเอง ดังนั้น ศาลจึงมีภาระต้องสืบพยานหลักฐานที่พุ่มเพุยเกินไป ทั้งนี้ เพราะศาลจะให้ความสำคัญกับการวางตัวเป็นกลางมากกว่าที่จะใช้อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากกำหนดให้ไว้

นอกจากนี้ ในการกำหนดพยานหลักฐานที่คู่ความประสงค์จะนำสืบนั้น ศาลจะต้องสอบถามคู่ความฝ่ายที่ต้องนำสืบพยานว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้ หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร ตามมาตรา 193 ตรี แต่ทั้งนี้ จากการค้นข้อมูลคดีไม่มีข้อยุ่งยาก พบว่าศาลมักจะปล่อยให้เป็นที่ของคู่ความเองในการกำหนดพยานหลักฐานเข้าสืบ ซึ่งคู่ความมักจะยื่นคำขอยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งศาลเองก็อนุญาตตามคำขอของคู่ความ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากศาลเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในการสอบถามคู่ความว่าประสงค์จะสืบพยานหลักฐานใดเพื่อกลั่นกรองให้นำสืบเฉพาะพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องประเด็นในคดีเท่านั้น หรือหากศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดพุ่มเพุยเกินไปหรือเป็นการประวิงคดีให้ชักช้าหรือไม่เกี่ยวกับประเด็นก็ให้ศาลงดสืบพยานหลักฐานนั้น ตามมาตรา 86 ประกอบกับมาตรา 193 ตรี ย่อมทำให้การสืบพยานหลักฐานกระชับสั้นลงได้ยิ่งขึ้น